7615

Bibl. Jag.

II

7615
II

I

B1

1904/5 półr. zim.
1907/8 " "

O Wedach

~~w szczególności o Rigwedzie~~

i literaturze wedyjskiej.

III

52

Wstęp do literatury indyjskiej:

Wstęp do literatury indyjskiej.

Od Wed, t.j. od świętych ksiąg Indów, rozpoczynamy przegląd literatury indyjskiej, Wedy bowiem – to najstarsze pomniki literatury indoeuropejskiej w ogólności. Zanim zatem zapoznamy się z Wedami i innemi pismami religijnemi Indów, chcielibyśmy najprzód w krótkim wstępie dać Panom ogólny pogląd na literaturę indyjską, na kraj, w którym powstała, na czas, jaki obejmuje, na język, a raczej na języki, w których się nam zachowała, oraz na sposób, w jaki się zachowała, a wreszcie na początki studjów nad literaturą indyjską w Europie.

Ojczyzną literatury indyjskiej jest półwysep indyjski i kraje od północy do niego graniczące obszerną przestrzeń rozciągające się od Hindukuszu do przylądka Komorin, której powierzchnia liczy 1½ miljona mil kwadratowych równa się powierzchni całej Europy bez Rosji. Wpływ literatury indyjskiej sięga jeszcze znacznie dalej, bo dochodzi do Indochin, Tybetu, Chin, Korei, Japonji, do wyspy oceanów Indyjskiego i Spokojnego, a ślady kul-

× angielskich

2*

tury indyjskiej przechowały się nawet we wschodnim Turkiestanie, gdzie w piaskach pustynnych odgrzebano rękopisy indyjskie. Ogromowi przestrzeni odpowiada też długość czasu, na jaki się rozciąga praca umysłowa zawarta w literaturze indyjskiej, bo czas ten obejmuje co najmniej 3000 lat. Co do treści, to i ta jest niezmiernie bogata i obfita, bo mamy tu wszystkie działy wchodzące w zakres literatury w najszerszem tego słowa znaczeniu, a więc poezję religijną, epiczną, liryczną, dramatyczną, dydaktyczną i prozę opisową oraz naukową. Literatura religijna obejmuje wszystkie pisma treści religijnej (hymny, pieśni ofiarne, zaklęcia, mity, legendy, kazania, rozprawy teologiczne, polemiczne, traktaty rytualne, kazania i t.p.) nietylko braminów i buddystów, ale i licznych innych sekt religijnych. Powszechnie znane są dwie wielkie epopeje ludowe Mahâbhârata i Râmâyana, a obok tych powstał z czasem cały szereg mniejszych poematów epicznych, ~~noszących~~ o jednolitym artystycznym układzie, a więc nie mających już cech poezji ludowej.

8*

19+

examples of the religious, philosophical and

8

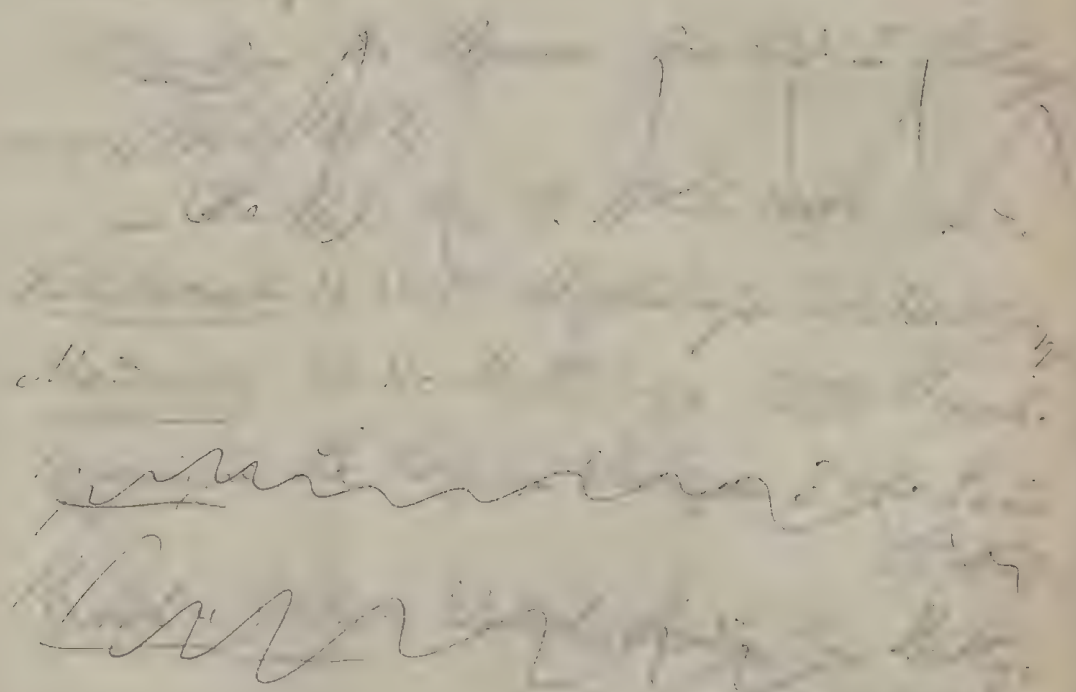

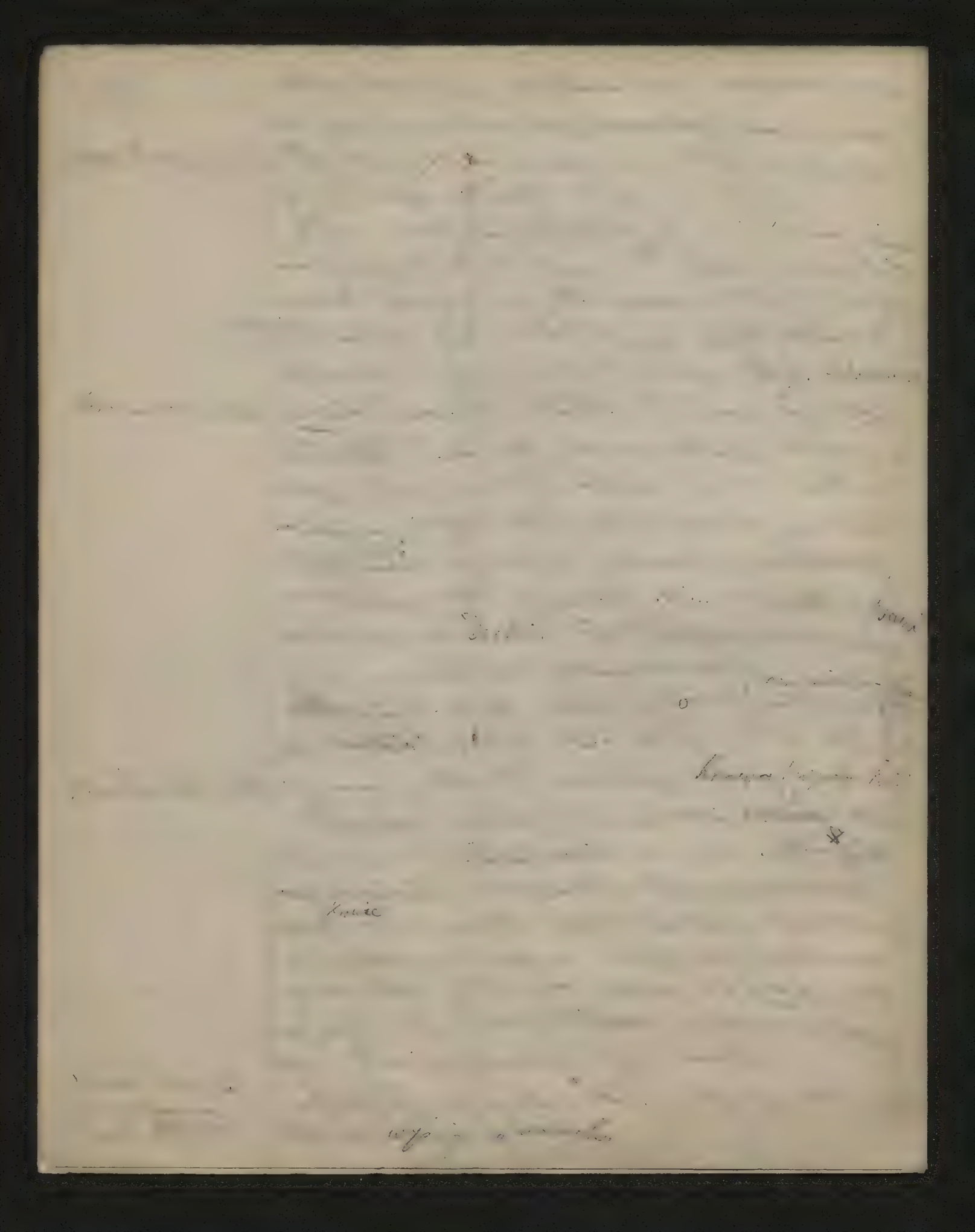

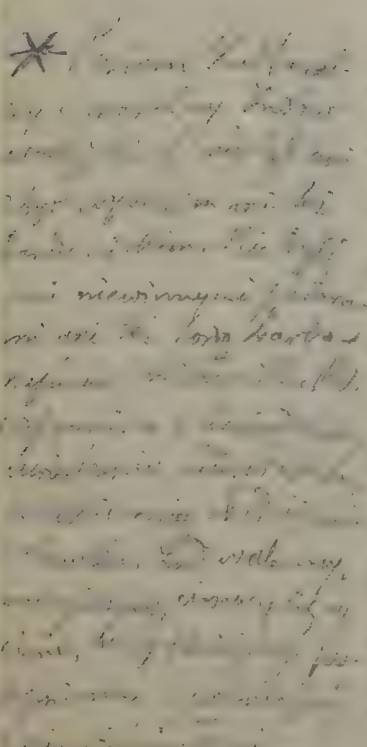

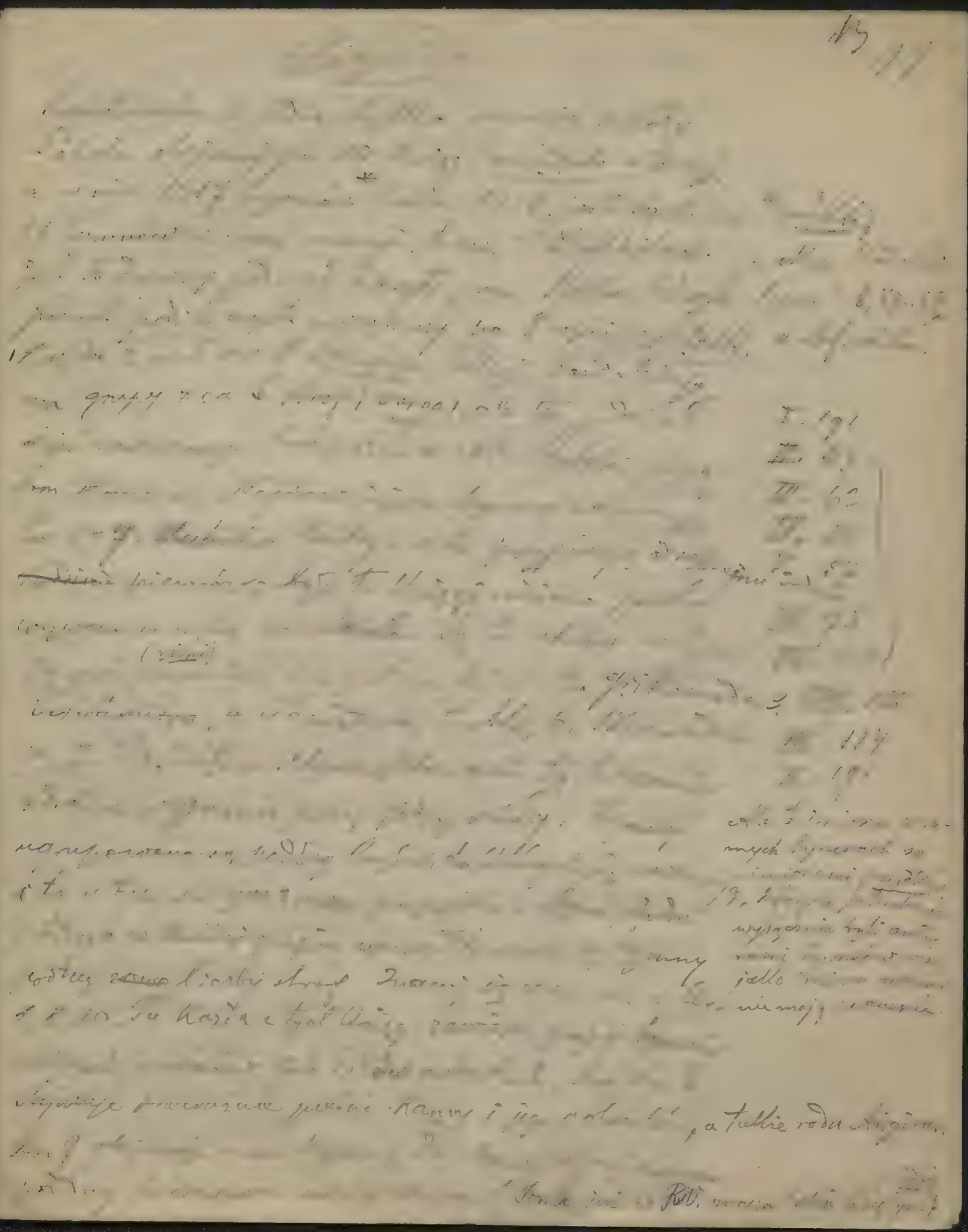

14 15

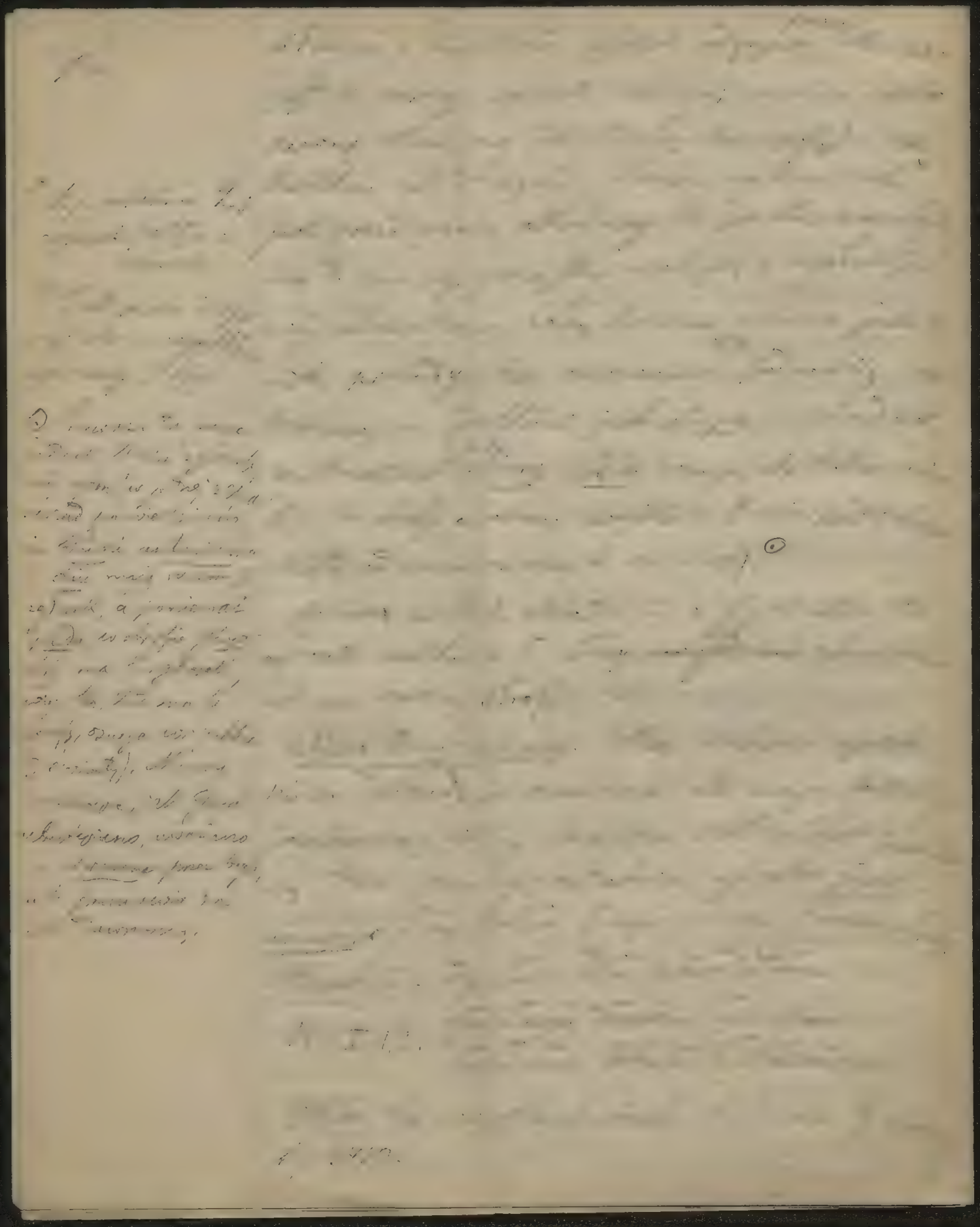

18 20a.

[illegible] metody, jakich [illegible]

[illegible] 1876 wydał [illegible]

[illegible] Rigveda [illegible] 1876/81 [illegible]

[illegible] Tübingen 1875 [illegible]

[illegible] nie [illegible] ale [illegible]

[illegible] 1875-[illegible]

[illegible] x) [illegible] (Ve-[illegible] 1887-1901 [illegible])

[illegible] 3 vols. Paris 1878-83).

⊙ [illegible]

⊙ [illegible]

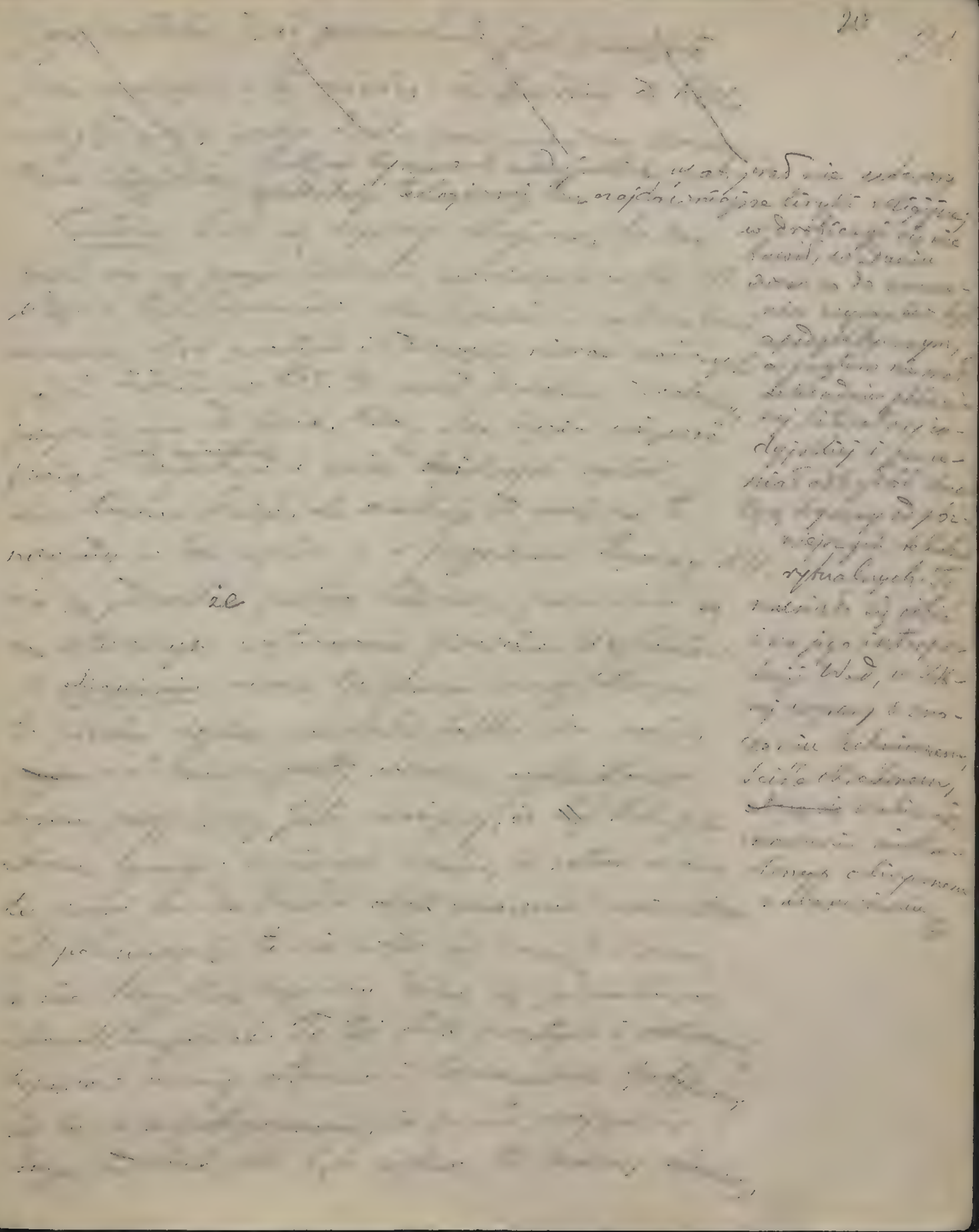

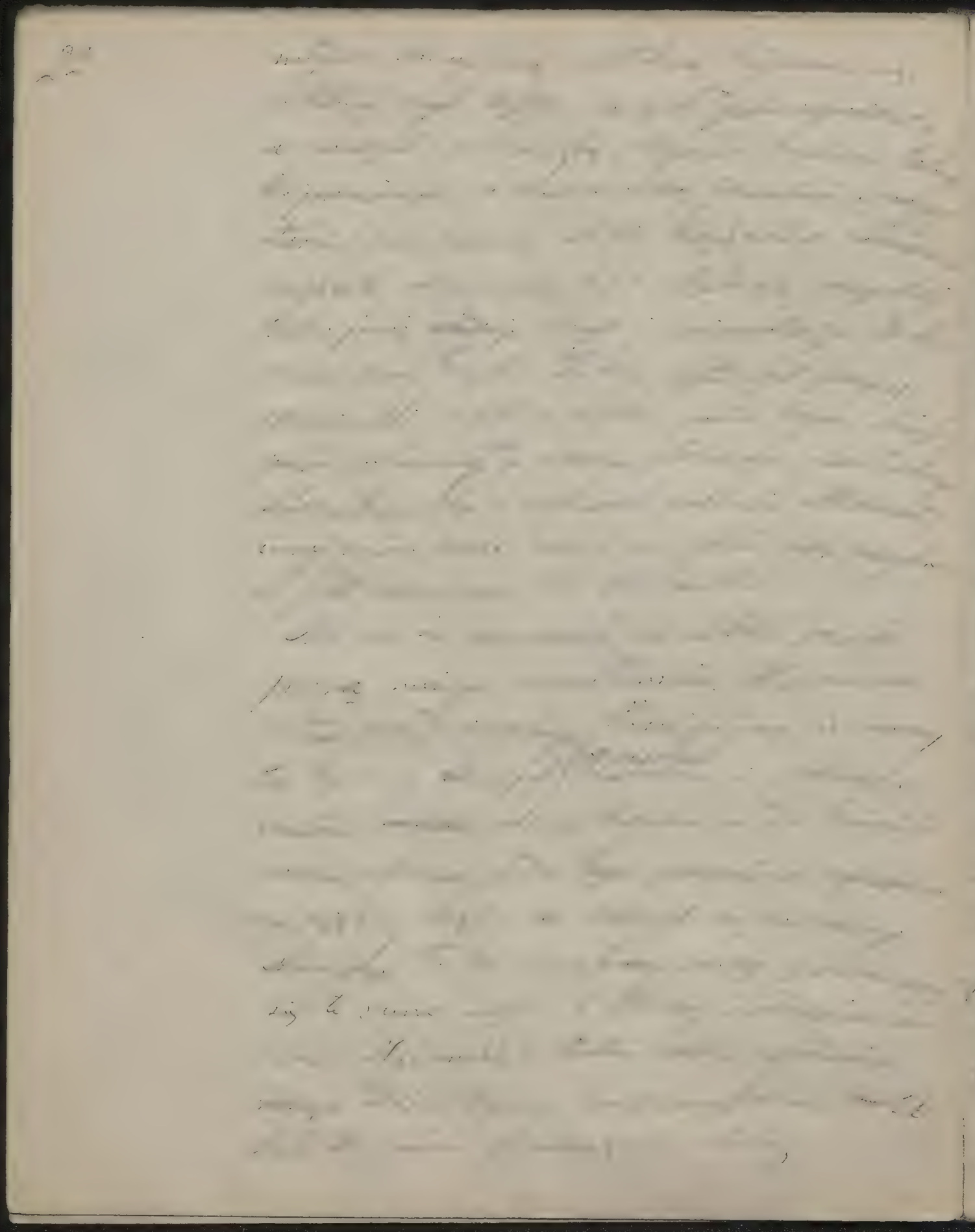

[illegible]

[illegible] Indra-Varuṇa, Mitra-Varuṇa, Indra-Vāyu, Indra-Agni [illegible] to [illegible], tworząc jedno podwójne [illegible] Mitra o 2 Mitrach [illegible] o 2 Varuṇach (tj. Mitra i Varuṇa). Zdarza się też rozszerzenie pojęcia bogów, jako różnych form jednego bóstwa: RV. I, 164, 46: [illegible] Indra, Mitra, Varuṇa, Agni [illegible] jest jedno tylko, to wszyscy mędrcy w rozliczny sposób nazywają je [illegible] Mātariśvan. [illegible] w hymnie X, 129. Ale panteizm już w RV. jest zarysowany [illegible] jest ze wszystkiemi bóstwami [illegible] (I, 89). To niedowiarstwie w powodzeniu [illegible]

[illegible] ce dożywa [illegible] Vishṇu, [illegible]

70.

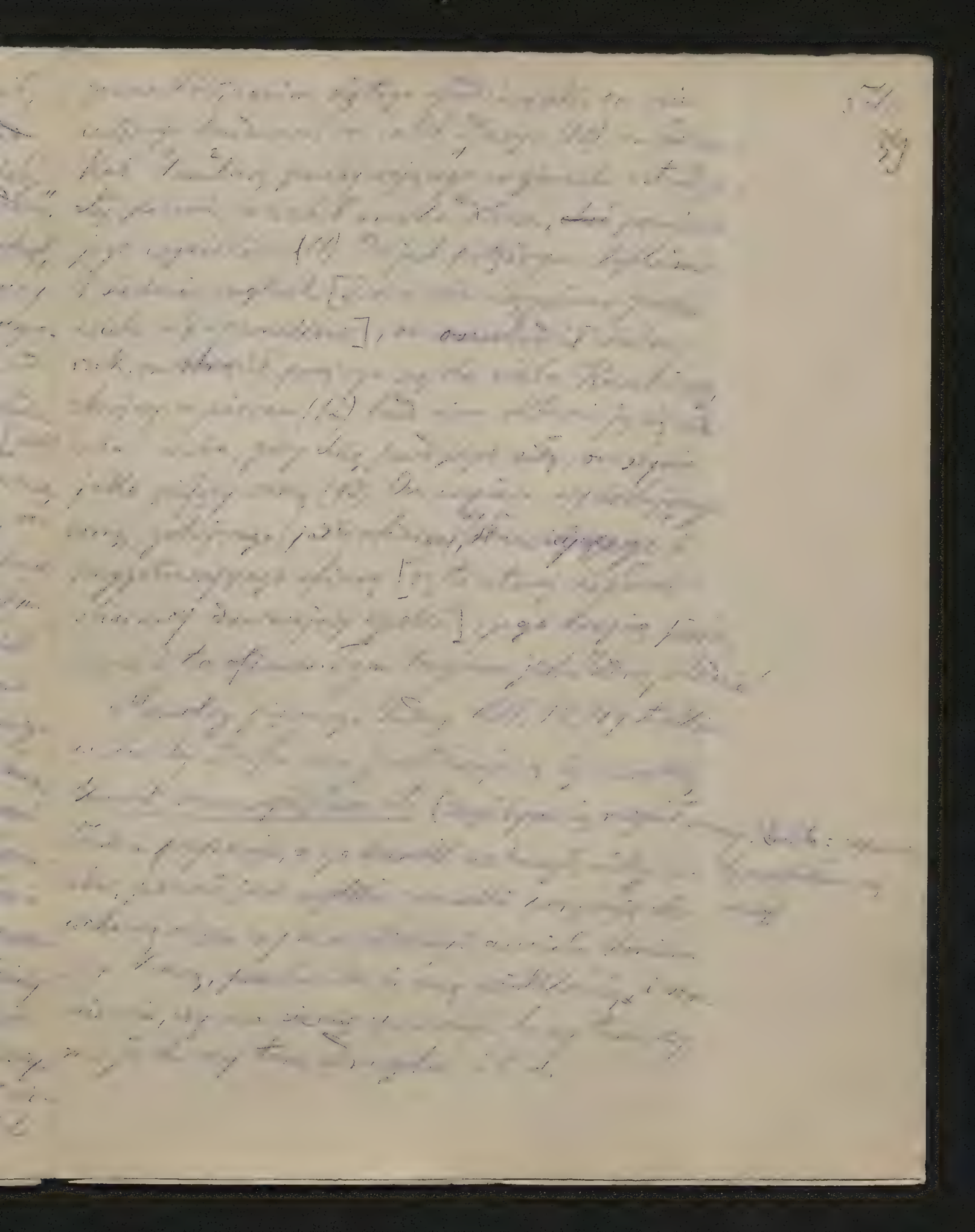

7. Nie zabijaj nam wiadłego [illegible]
bini [illegible] Pan, nie zabijaj nam wro-
żącego i nie zabijaj nam dziadów, nie za-
bijaj nam [illegible] i nie zabijaj nam [illegible]
nie złość, [illegible] Pana, [illegible]

8. Nie złość nam w dniach i [illegible]
nie [illegible] Ludzie, nie [illegible]
nam na [illegible] i Wszystkie nam na [illegible]
nie zabijaj nam wszelkiego [illegible]
[illegible] i zawsze wyznawajmy [illegible]

9. [illegible] i [illegible]
[illegible], gdzie na Polsce, a [illegible]
Matuchno, [illegible] [illegible]
jest [illegible] Pan Bóg, więc [illegible]
[illegible] wszystkim.

10. [illegible] [illegible]
nadziej [illegible]

Cudza [illegible]

Wtórego przykładu [illegible]
[illegible] [illegible]
jest [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible]

5/7
/41

58.

2. Ta [illegible] wygłaszana chętnie o wam ~~[illegible]~~ przyjmie-
na została, ~~[illegible]~~ o bogowie. Na niej przy-
bądźcie, radując się w sercu, wy bowiem
~~[illegible]~~ właśnie wspo[illegible]
[illegible].

3. Uwielbieni Marutowie niech nam
będą łaskawi i wielbiony [illegible] Indra;
niech nam stoją prosto jako piękne drzewo
wszystkie dni, o Marutowie, [illegible]
pragnienia.

4. [illegible] tym mocnym Indrą uciekam
i drżę ze strachu o Marutowie. [illegible]
wzmacniające napoje ofiarne zostały przeprowadzone; przy-
rządziliśmy je daleko (od was), bądźcie nam
miłościwi.

5. [illegible] Mana] o nana jaśnieją silnie przy
[illegible] ty, o [illegible] Maru-
[illegible] nam [illegible]
[illegible], dawca siły.

6. Ty, o Indro, ochraniaj mężów od silniejszego,
bądź wraz z Marutami ~~[illegible]~~
[illegible] postawiony z pięknie [illegible].
[illegible] pokrzepienie, siłę i [illegible] dusz.
[illegible]

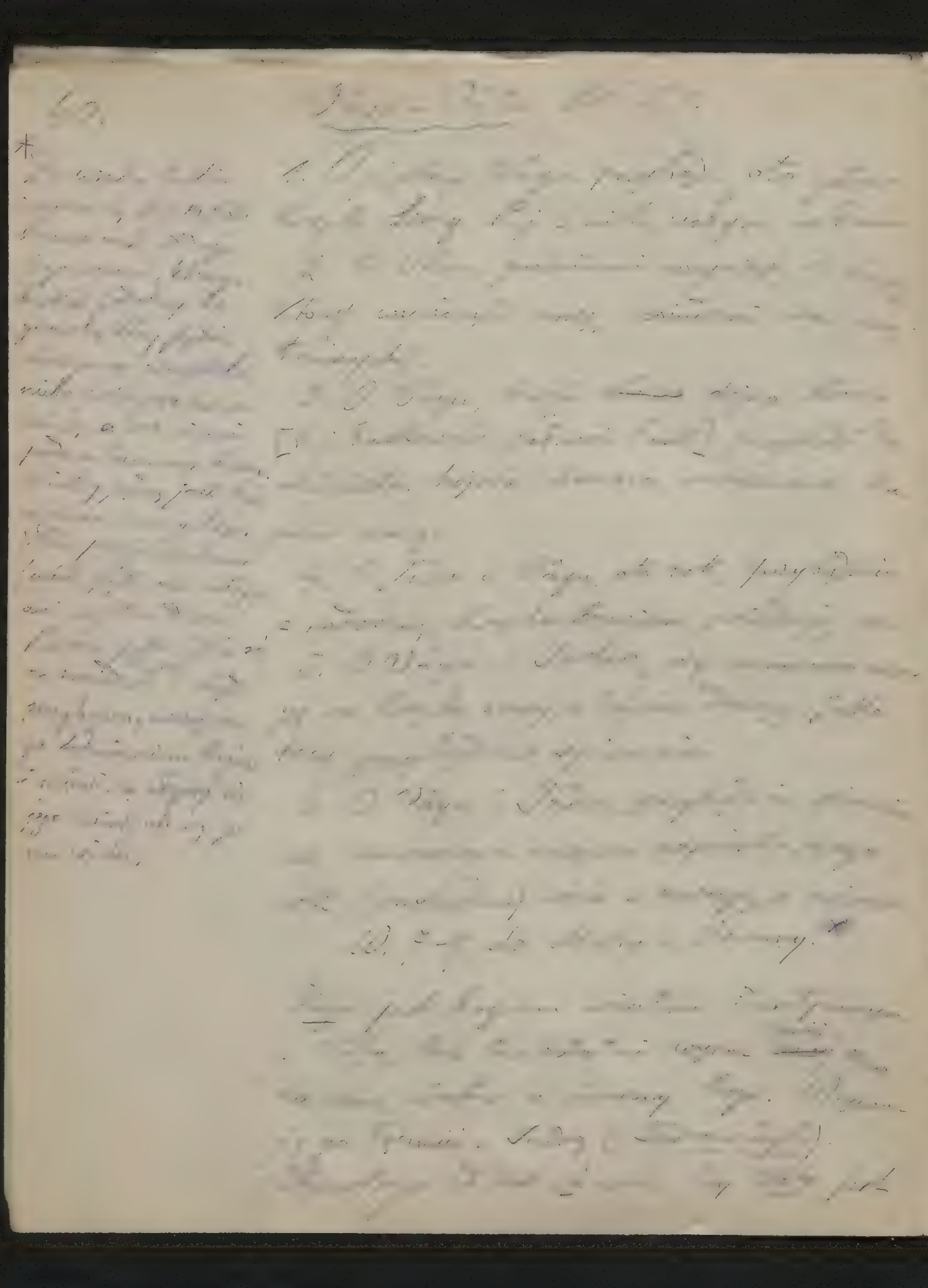

60.

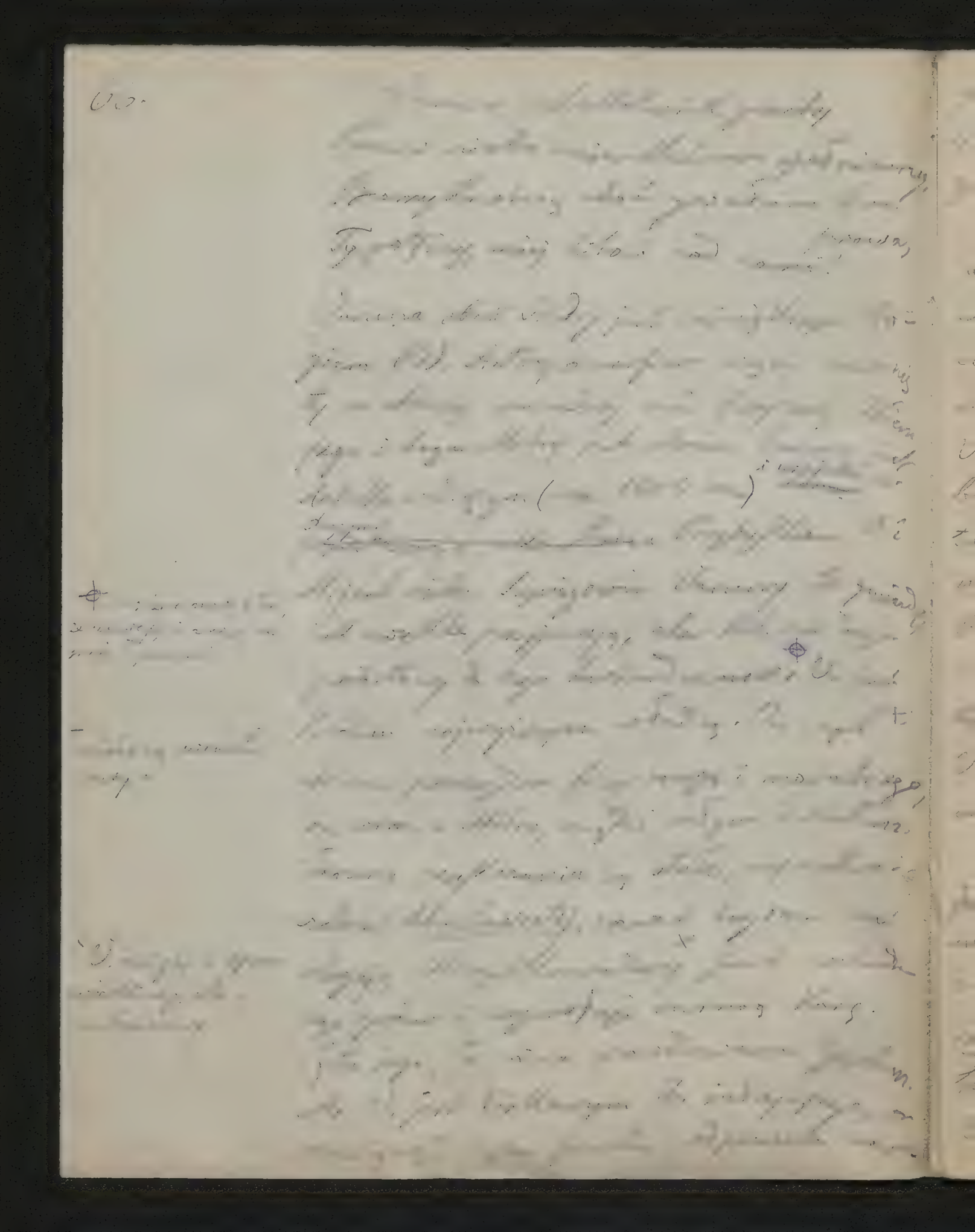

14.

RV. I, 23.

1. Mocny jest Soma, przybądź; ten wyciśnięty [illegible]
sok z mlekiem mięszany; o Vāyu pij ten
napój przed tobą zastawiony.

2. Oba bogów niebotycznych, Indrę i Vāyu
wzywamy do picia tego soku.

3. Indrę i Vāyu, wszystkich [illegible],
przyzywają piewcy na pomoc, oba panów
[illegible] o tysiącu oczach.

101 d.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

20. Nazwę tę nadał tym [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] życia całego opowiadania. Tu należą

[illegible]

[illegible] i 10,101 dialog między Yamą a Yamī.

[illegible] o miłości [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] starodawny mit o [illegible]

[illegible] ludzkiego od kary bliźniąt; tu Yami [illegible]

[illegible] powołu-

[illegible] na [illegible], zabraniające [illegible]

między rodzeństwem. Jak się ta historja [illegible]

[illegible]

102.

dość gęsto potrzeba, ewent w tym domu
nad

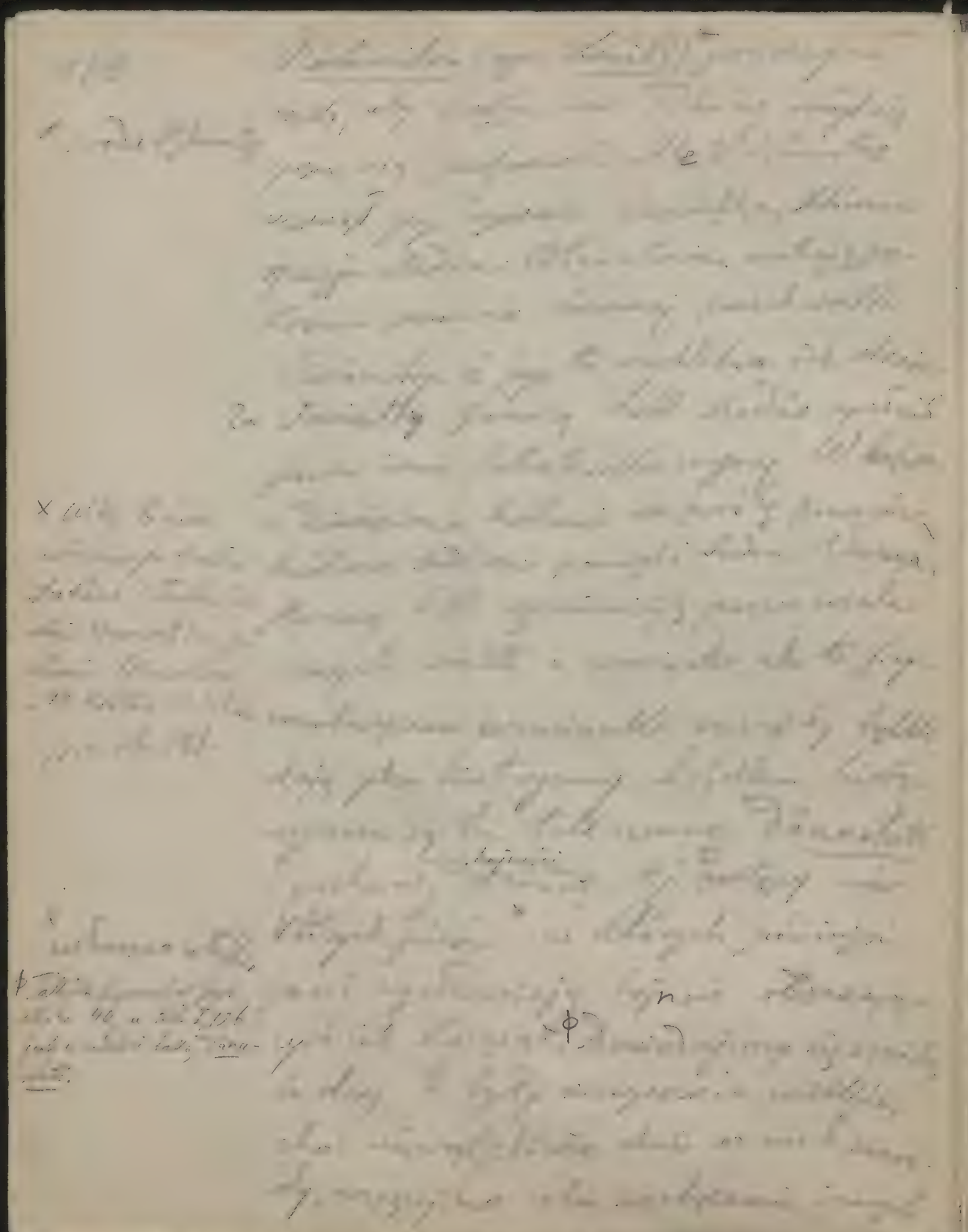

1112.70

przeniesiono str. 116.

W. 96

[illegible] na
[illegible]. Przez [illegible] przy [illegible]
[illegible]
[illegible] jego [illegible] i [illegible]
[illegible] Kości
[illegible] się i [illegible] się, ~~[illegible]~~ [illegible]
[illegible], dają [illegible]
[illegible], [illegible] są
[illegible], [illegible]. [illegible]
[illegible] jak [illegible]
[illegible]. [illegible]
[illegible] Kości się przed [illegible].
[illegible] się i [illegible]
[illegible] mającego [illegible]
[illegible]
[illegible]. [illegible] żona [illegible]
[illegible] się [illegible] matka [illegible]
[illegible]. [illegible]
[illegible]
[illegible]. [illegible] ~~[illegible]~~ Kobiety, [illegible]
[illegible]. Od [illegible]
[illegible]
[illegible]. [illegible] się [illegible]
[illegible] się do Kości, [illegible]
[illegible] i [illegible], aby [illegible]

116.

[illegible]

[illegible]

p. w. 111a.

[illegible]

[illegible] symbolami [illegible]

[illegible] *

[illegible] Do niego [illegible]

[illegible]

[illegible] wstąpiła [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

* Orgad Hach. I, 164
Martin Buber, Jüdische Mythen und Legenden, Frankfurt 1905, i Deussen Allg. Gesch. der Philosophie I, 1, str. 105-119.
[illegible]

135.

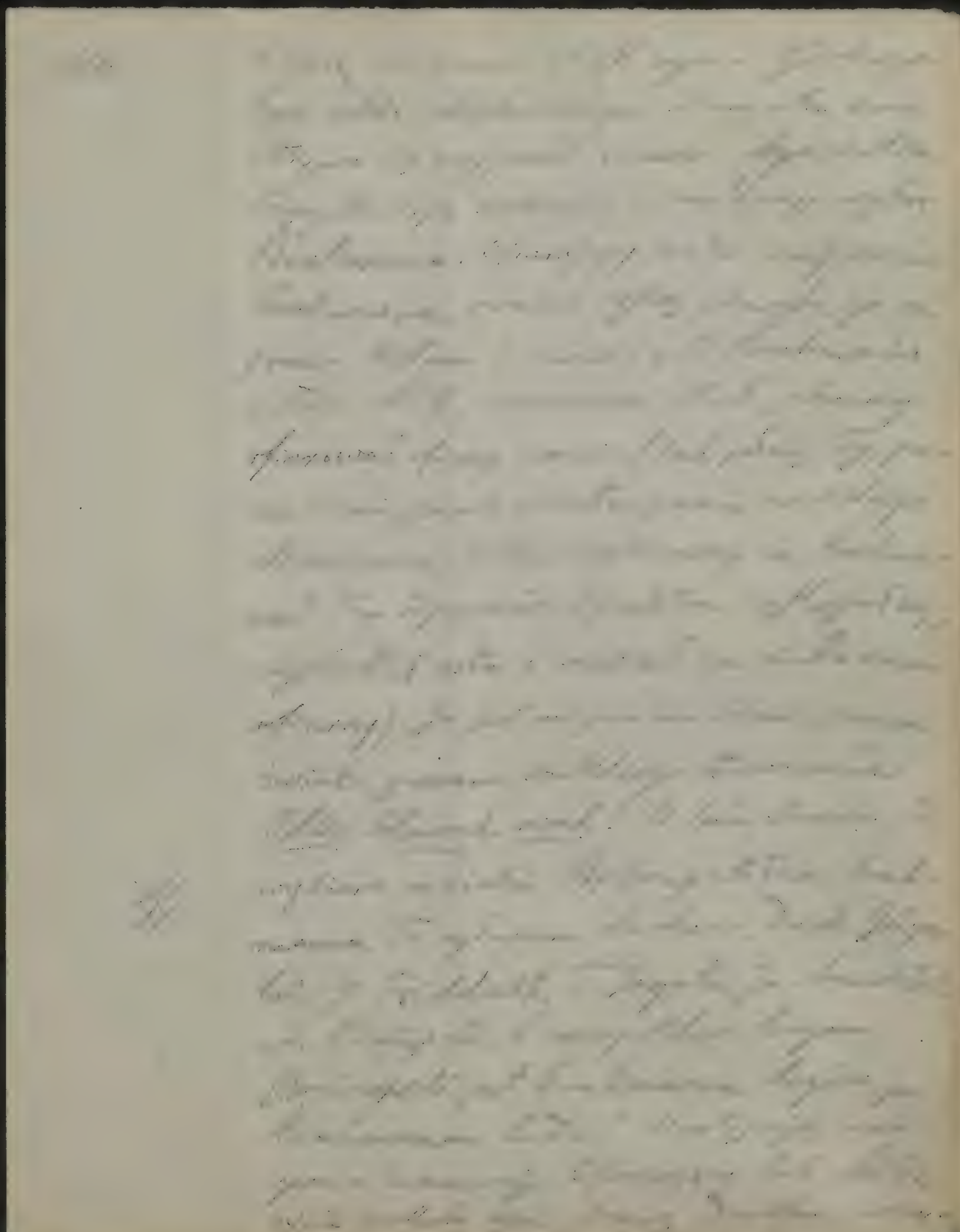

158.

(70)

x ... dale
... Mann

... The
Text of ... translated with a
... Comment. Vienna 1829.

† Zwroty, pisane jak Kiss. obcego ustnego z nim y z nas, niestosowne do tego dzieła.

*

180.

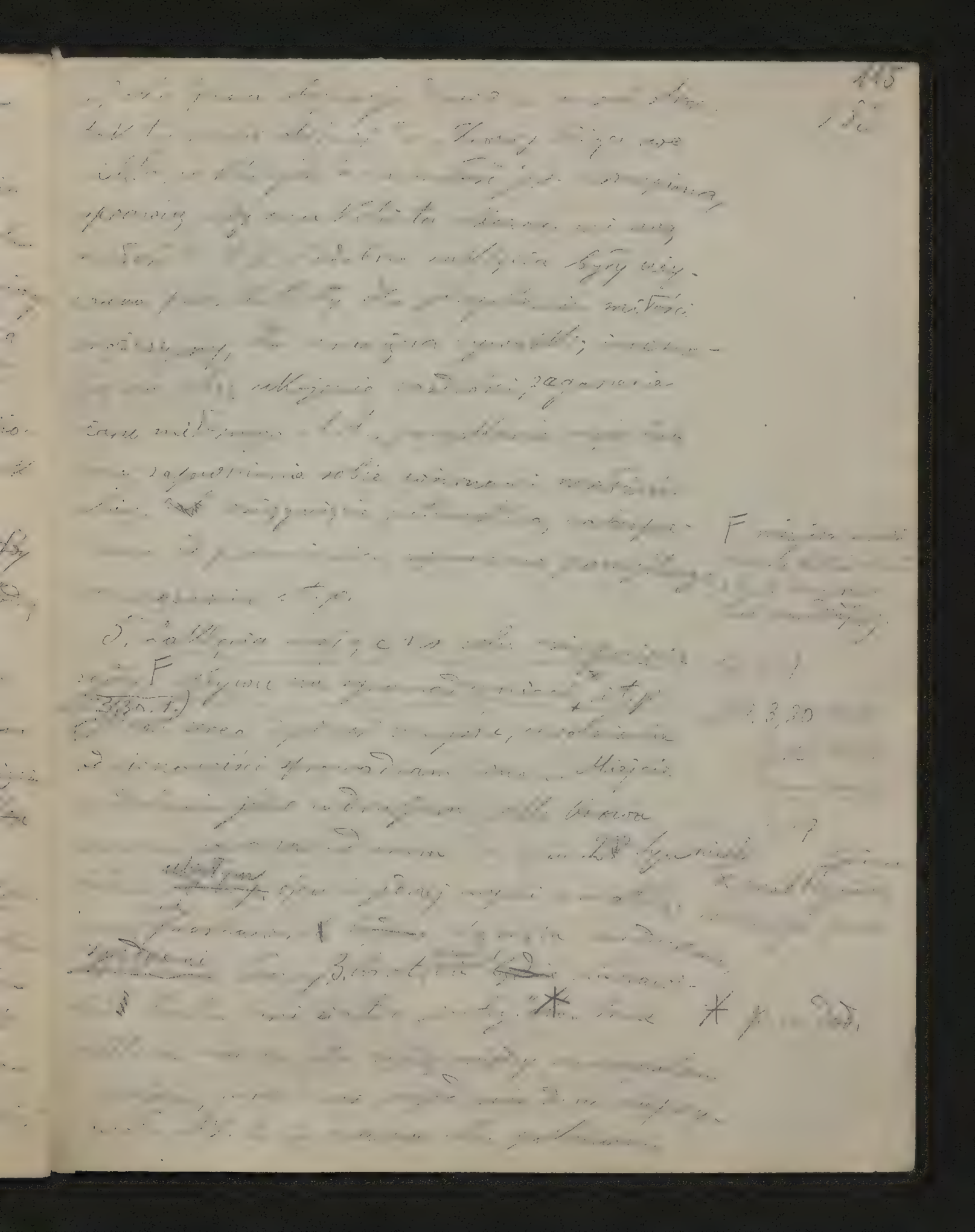

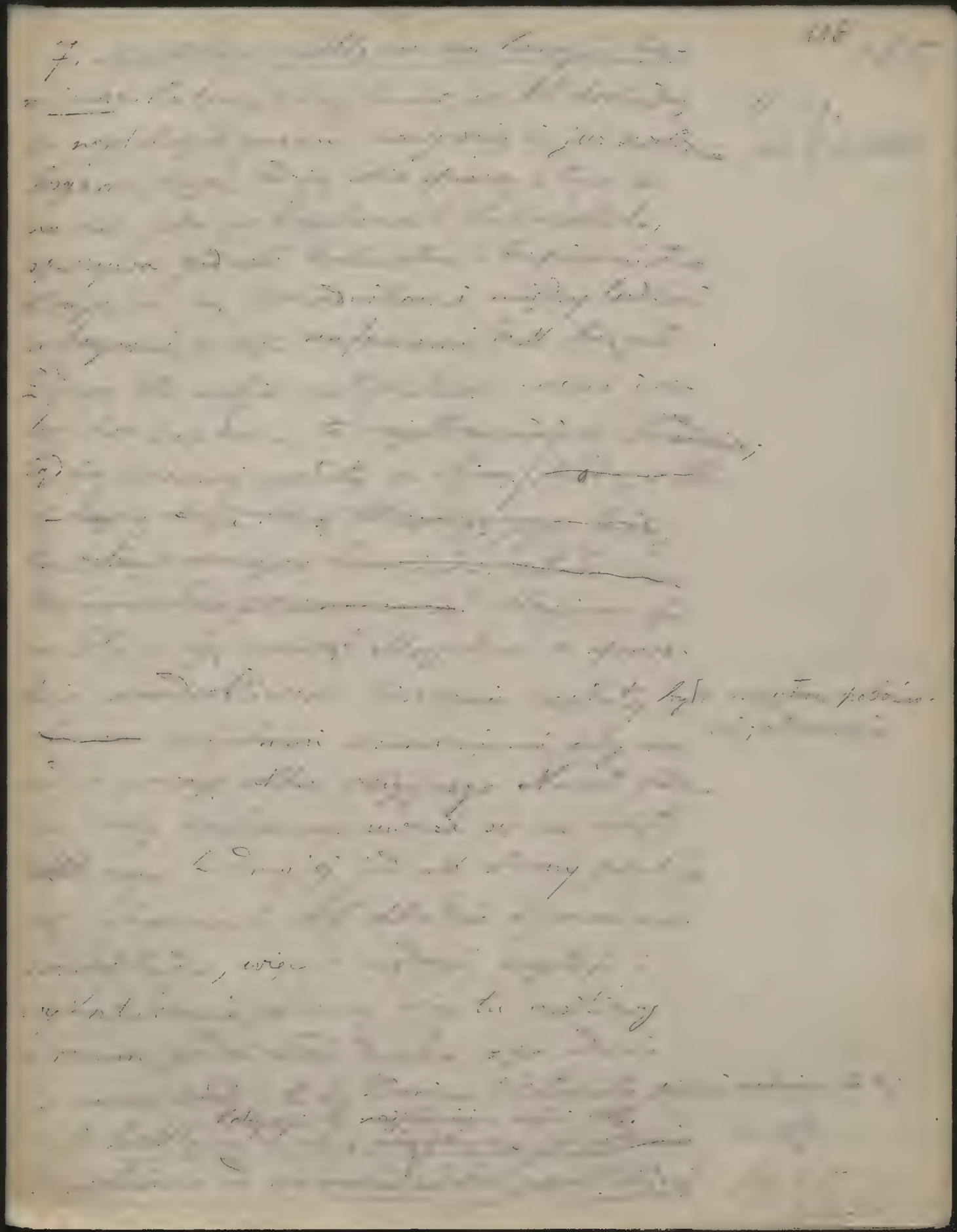

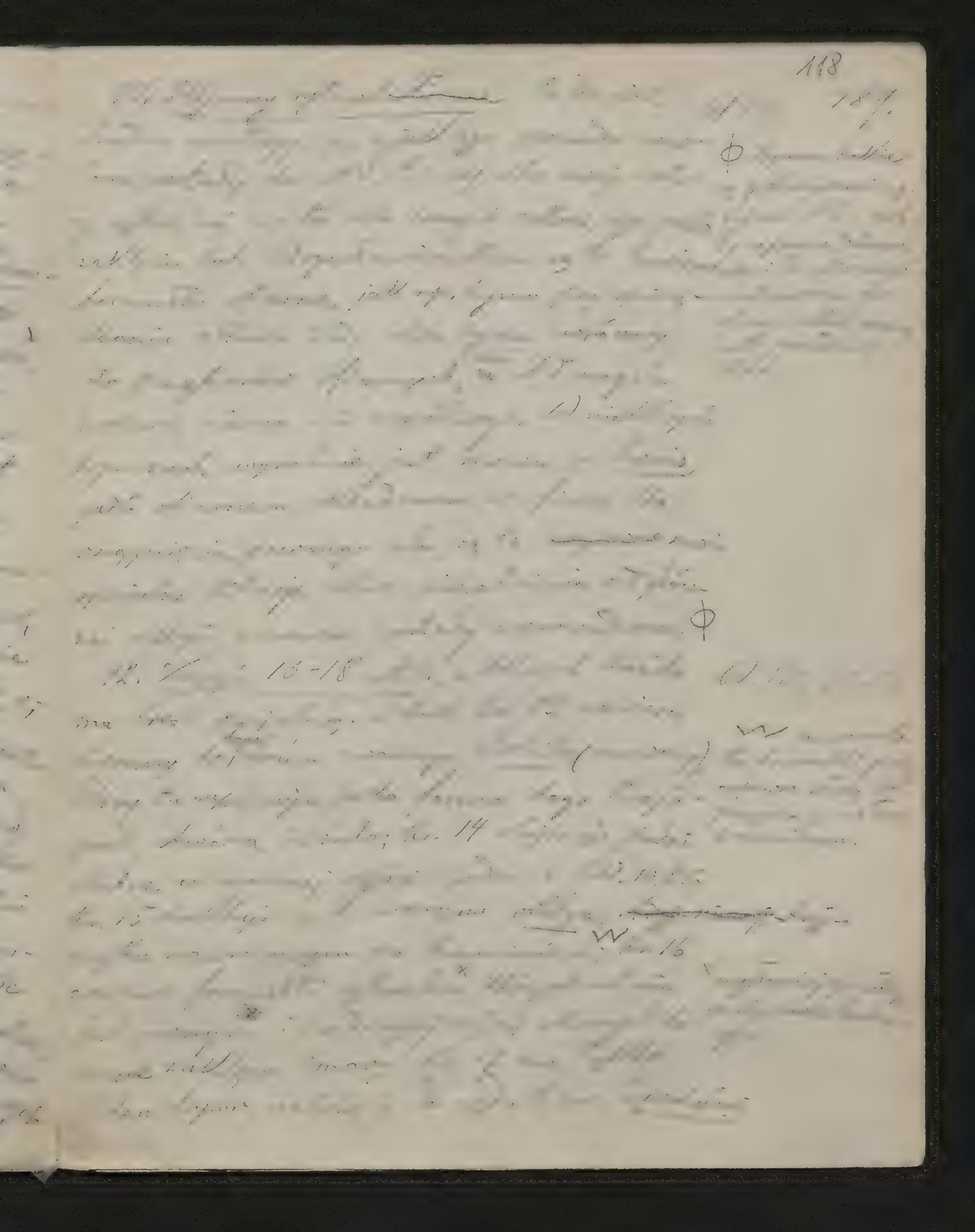

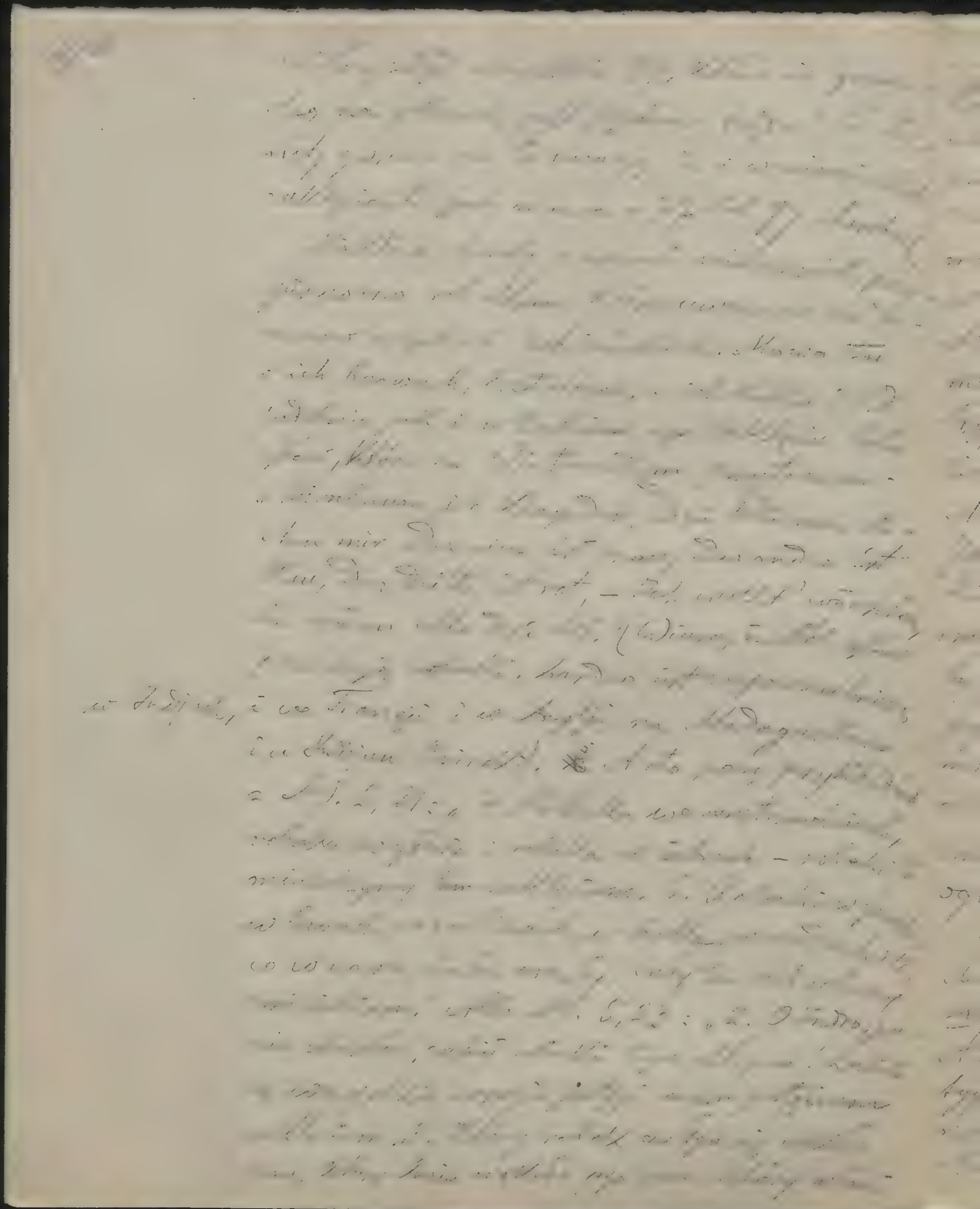

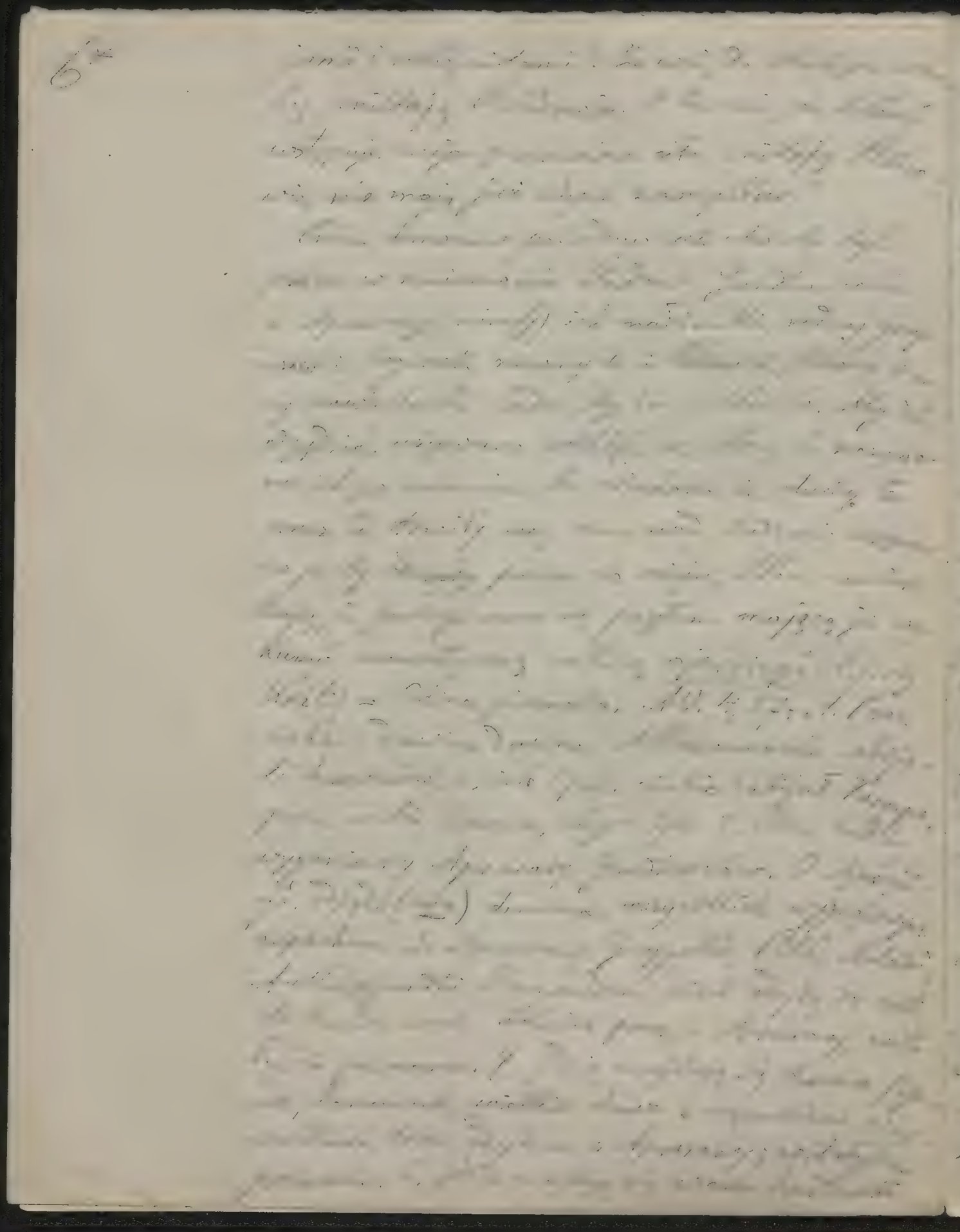

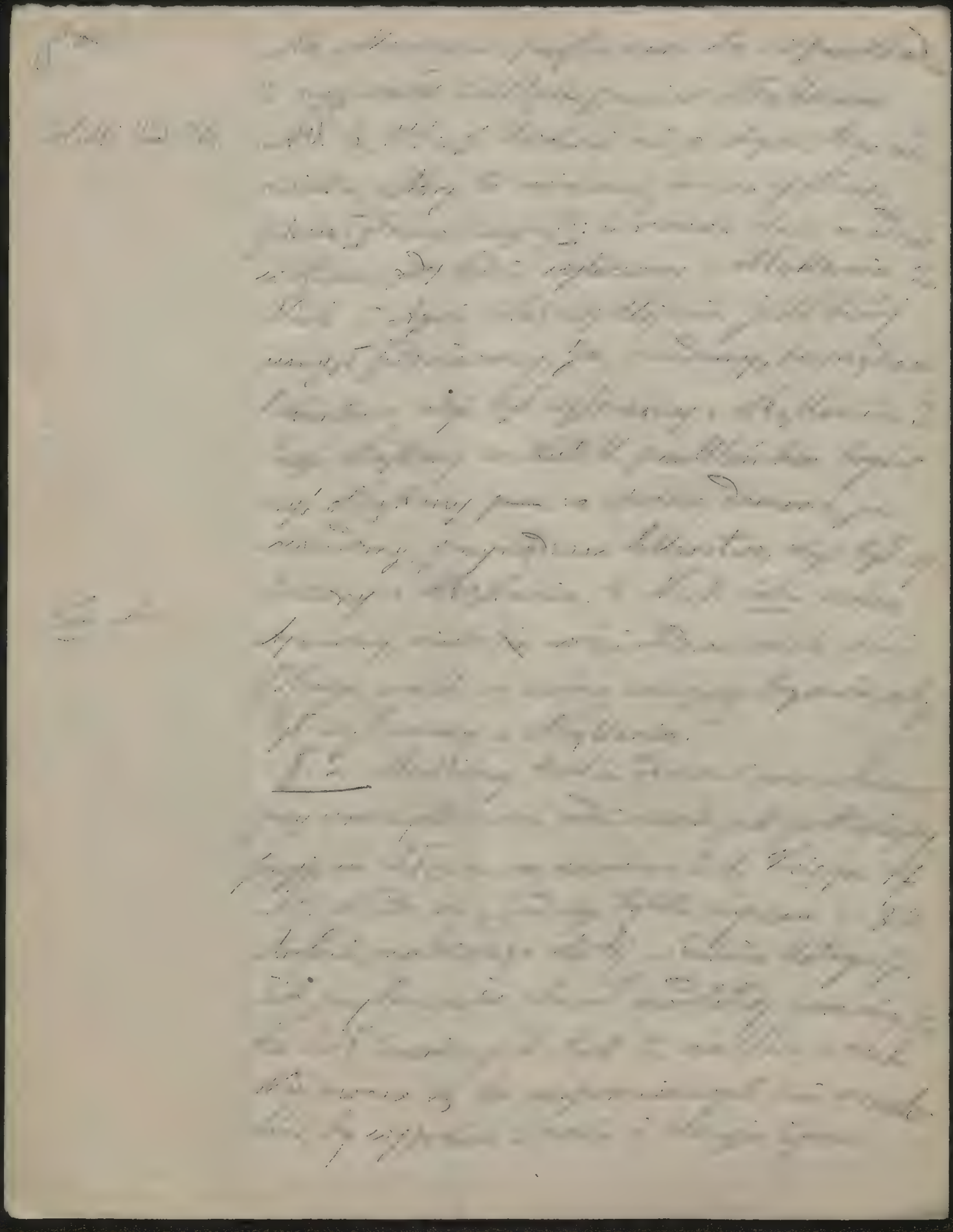

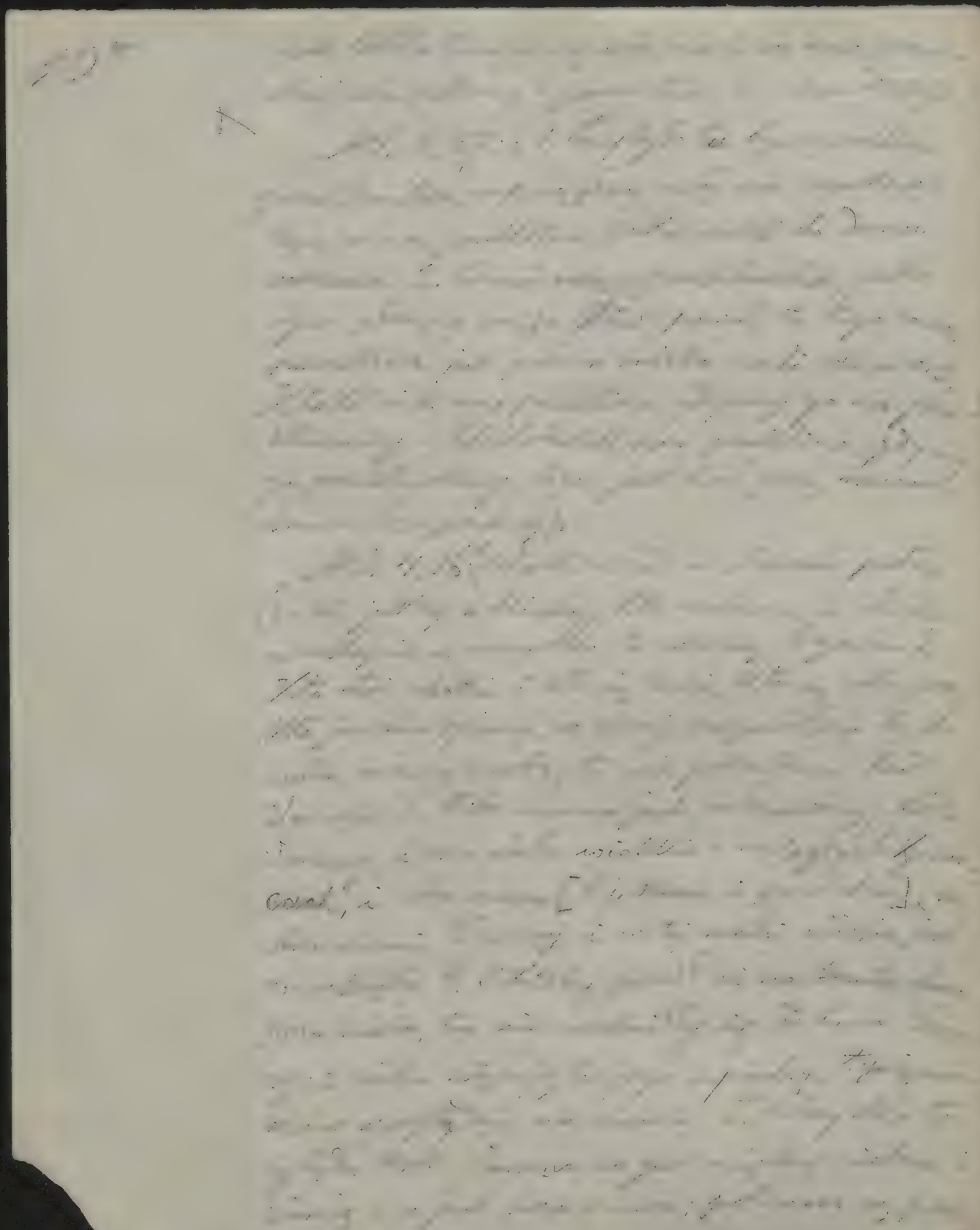

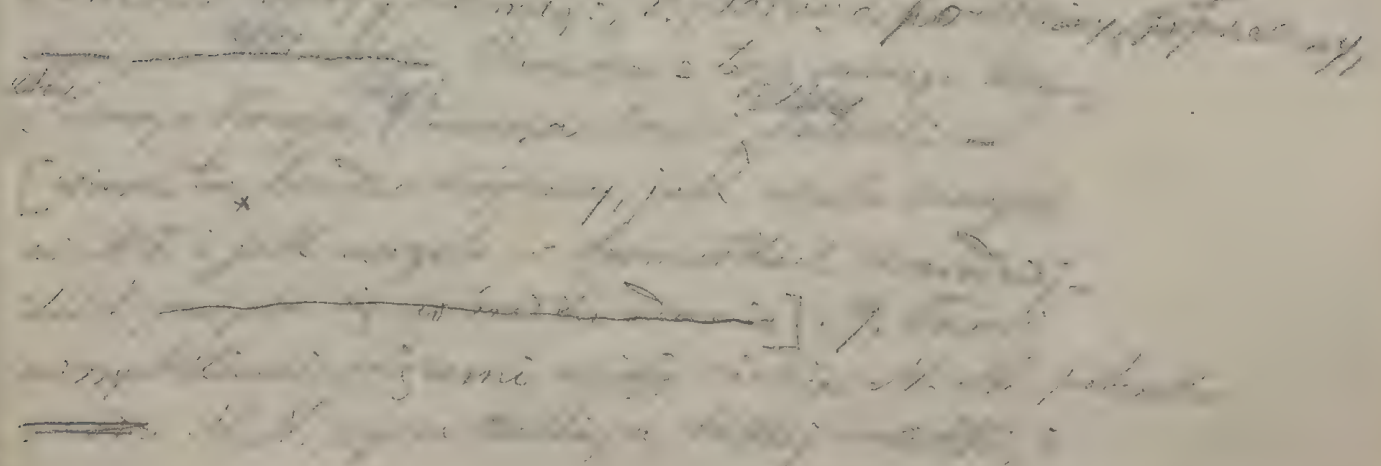

[illegible]

[illegible] 5. Jako kozy i owce uciekają z wielkiego [illegible] przed wilkiem, tak [illegible] 6. [illegible] [illegible] przed [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] 1. Wywyższ mi, o Indro, jego [illegible], uczyń go ty jedynym bykiem wśród ludu, [illegible] wszystkich jego [illegible] [illegible] w walkach o [illegible]. 2. [illegible] mu wsi, koni, krów, a wykluczy [illegible] jego [illegible]. On niech [illegible] będzie na czele ~~[illegible]~~ władz. O Indro, jemu [illegible] każdego nieprzyjaciela. 3. On niech będzie panem [illegible], on jako król niech będzie panem ludu, na niego, o Indro, [illegible] wroga jego [illegible]. 4. Jemu, o Niebo i Ziemię, [illegible] jako krowy dające ciepłe mleko; oby ten król stał się miłym [illegible], miłym [illegible], [illegible]. 5. Sprzęgam z tobą zwycięskiego Indrę, przez którego [illegible] zwyciężają [illegible]. On [illegible] się uczyni jedynym bykiem wśród ludzi i

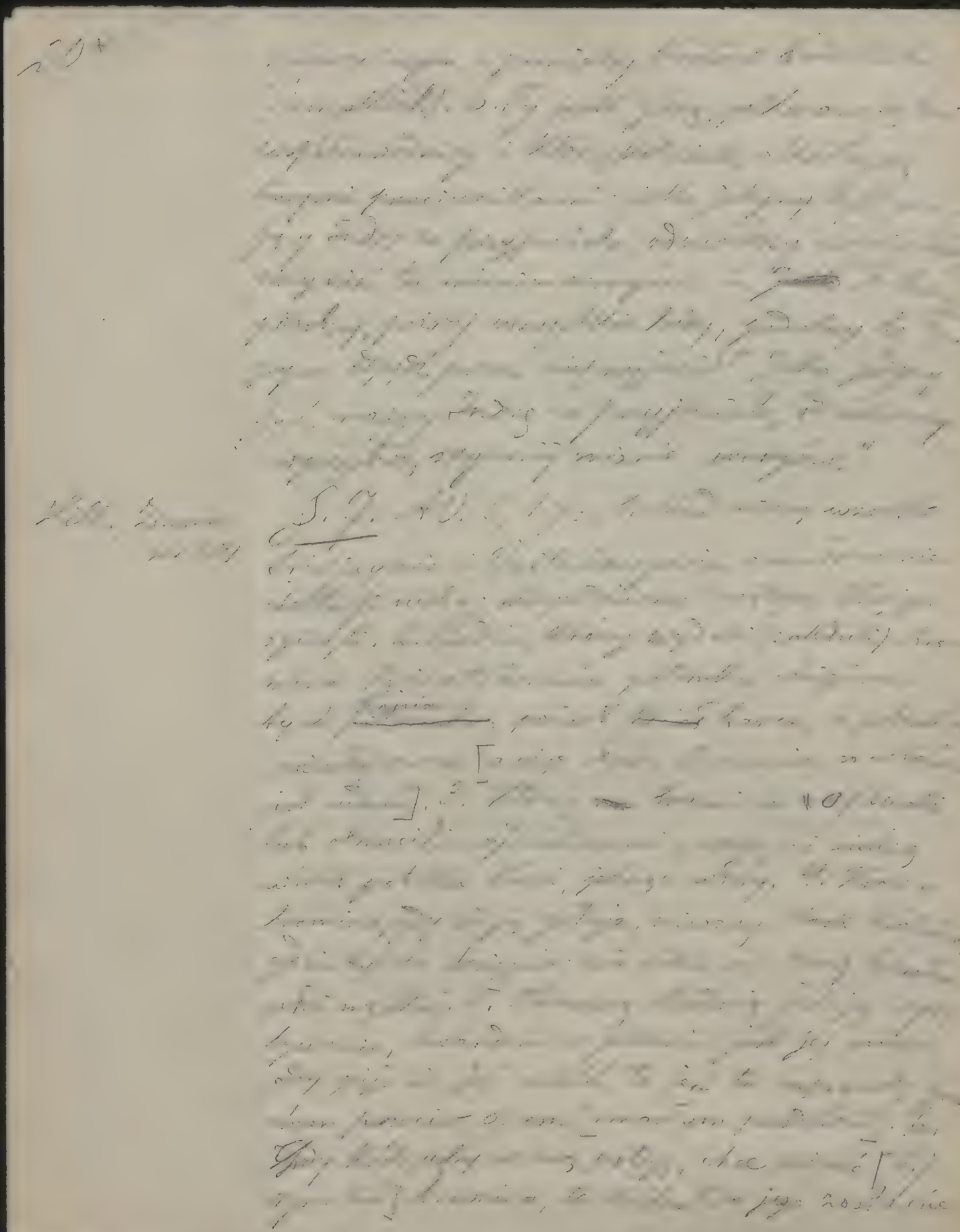

182

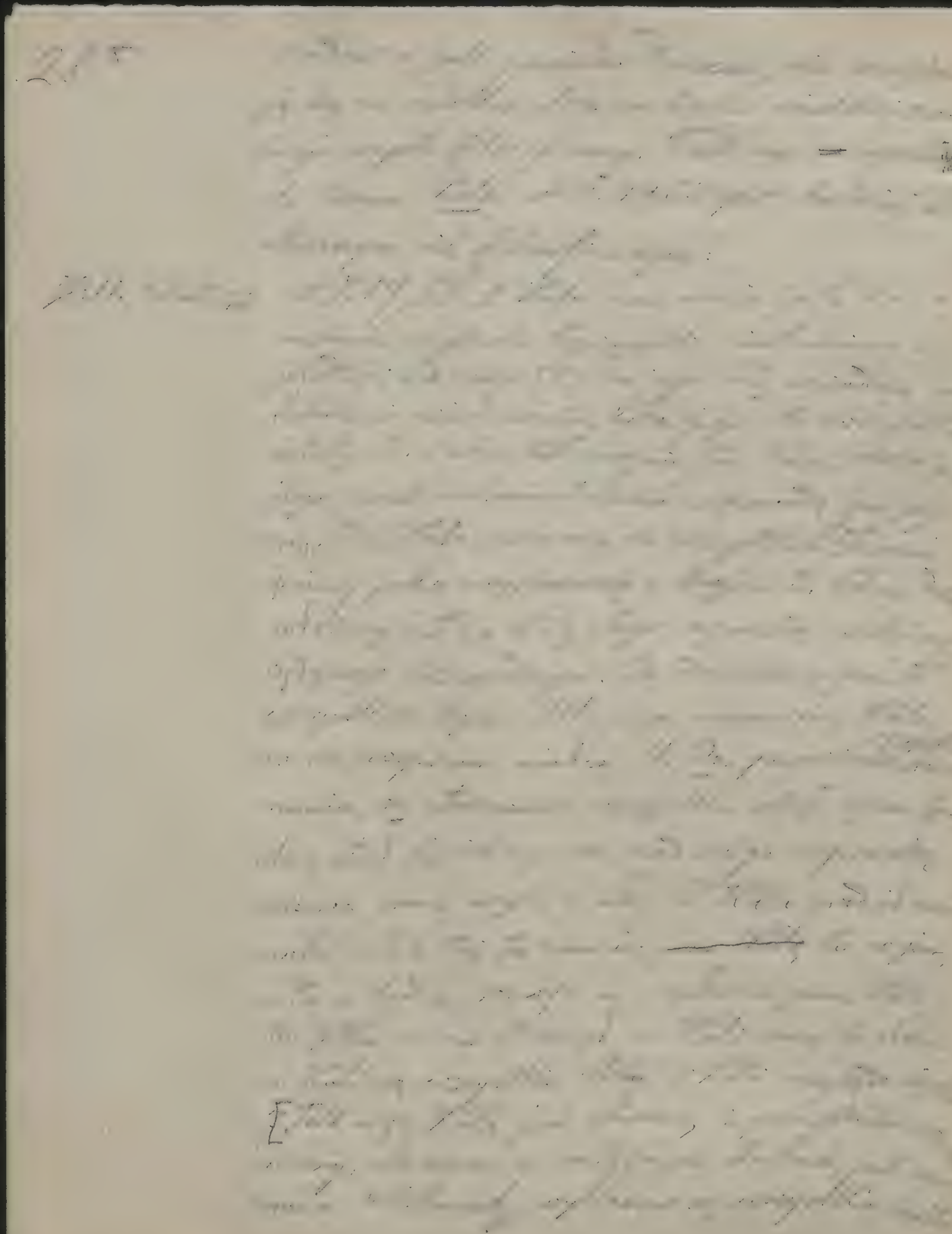

1834

34

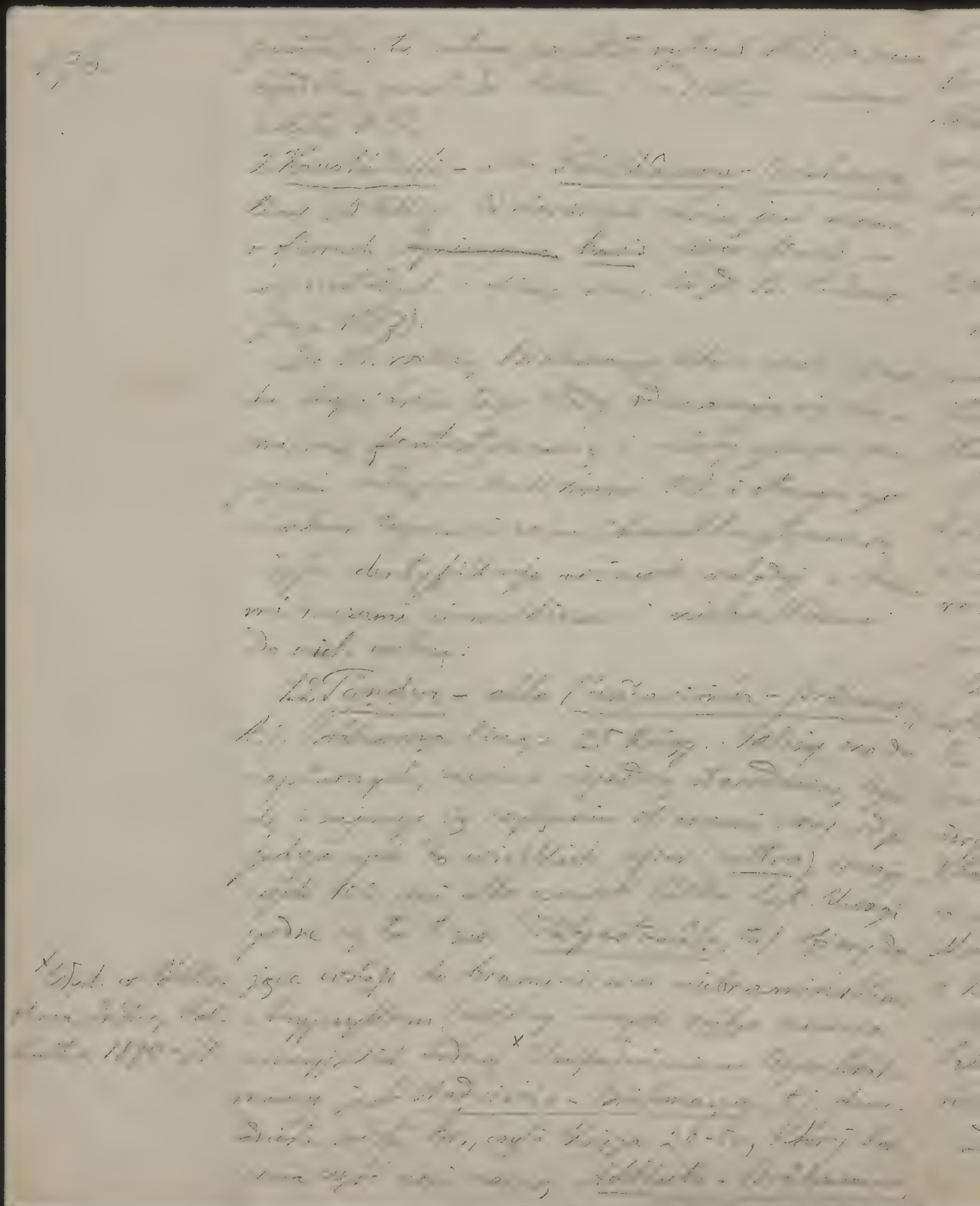

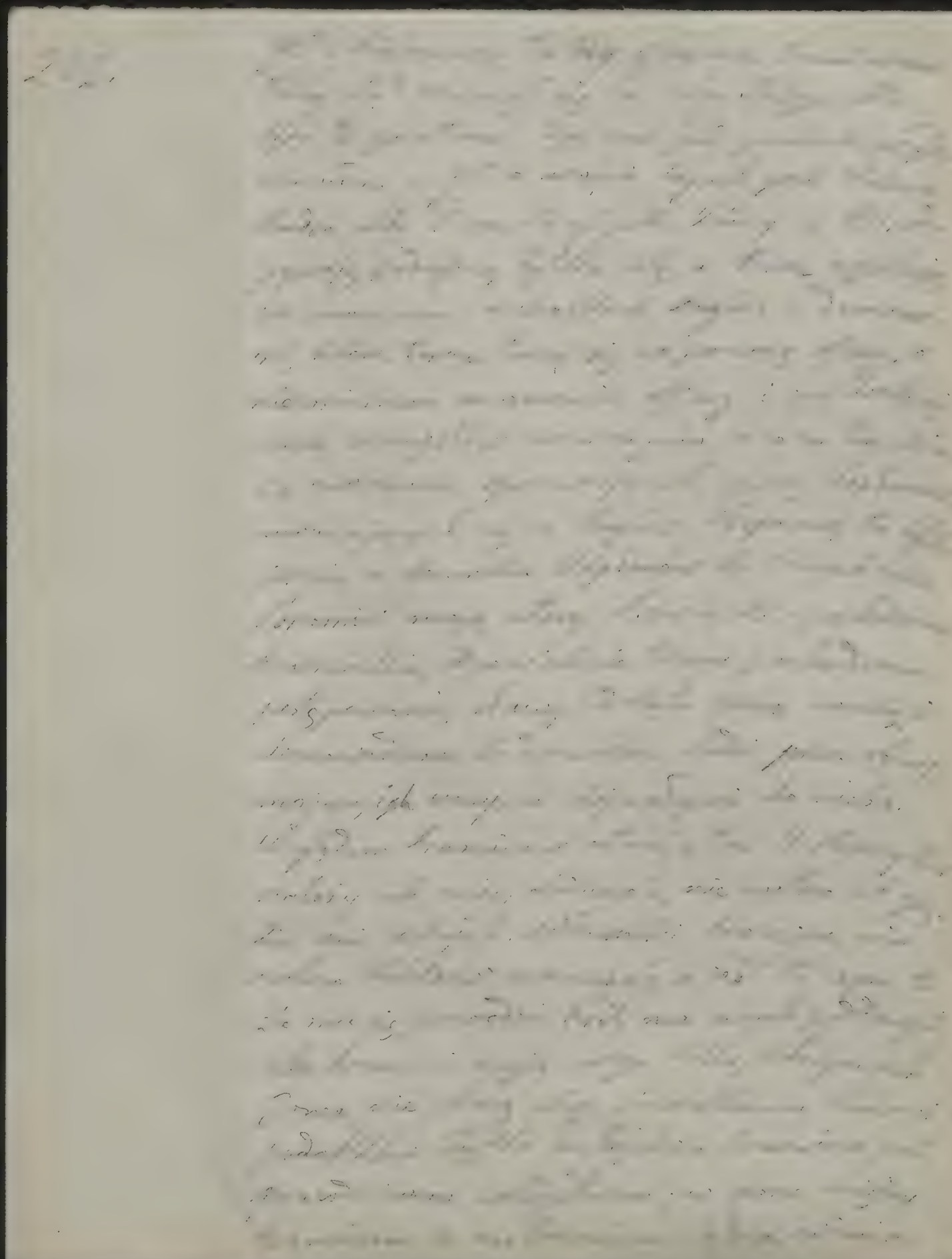

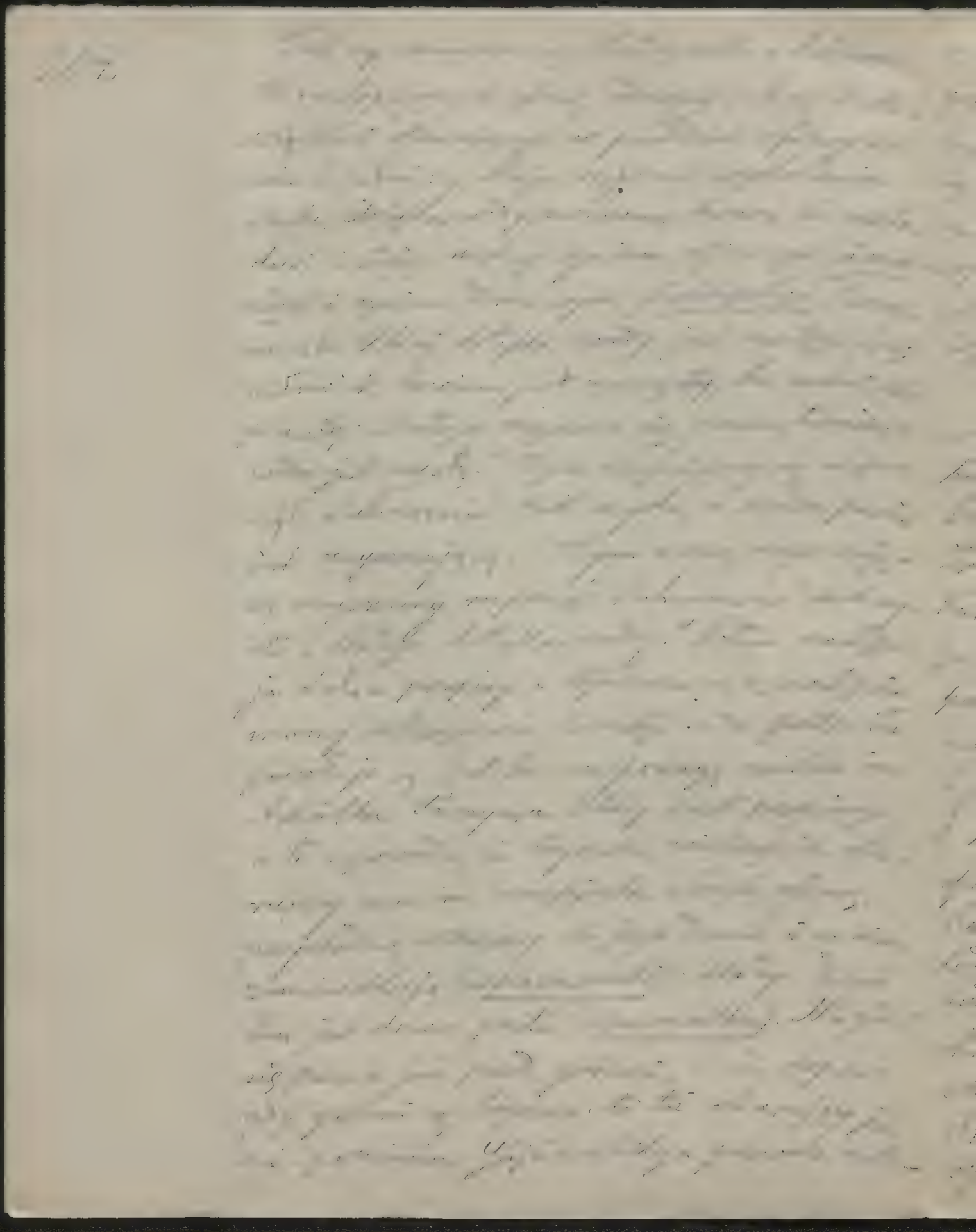

217.

[illegible] najbardziej [illegible]
[illegible] filozoficzny, [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible], to [illegible]
[illegible] Brâhmaṇa. [illegible] Brâhmaṇa [illegible]
[illegible] swe Aitareya-Âraṇyaka
[illegible] jest Aitareya-
Upanishad, a Kaushîtaki-Brâhmaṇa do
[illegible] jest Kaushîtaki-Âraṇyaka, [illegible]
[illegible] Kaushîtaki-Upanishad. Do [illegible]
[illegible] Taittirîya-Brâhmaṇa, [illegible]
[illegible] Taittirîya-Ar., [illegible]
[illegible] Taittirîya-Up. [illegible]
[illegible] Mâhâ-Nârâyaṇa-Upanishad. [illegible]
[illegible]
[illegible] × [illegible] × [illegible]
[illegible]
Bṛihadâraṇyaka-Upanishad. Do jednego [illegible]
[illegible]
Chândogya-Upanishad, [illegible] jest pierwszy
[illegible] to Âraṇyaka. Do [illegible]
[illegible] Âraṇyaka [illegible]
[illegible] Upanishad-Brâhmaṇa, [illegible]
[illegible] Upanishad [illegible]

160

222.

x i w ilanyuayun

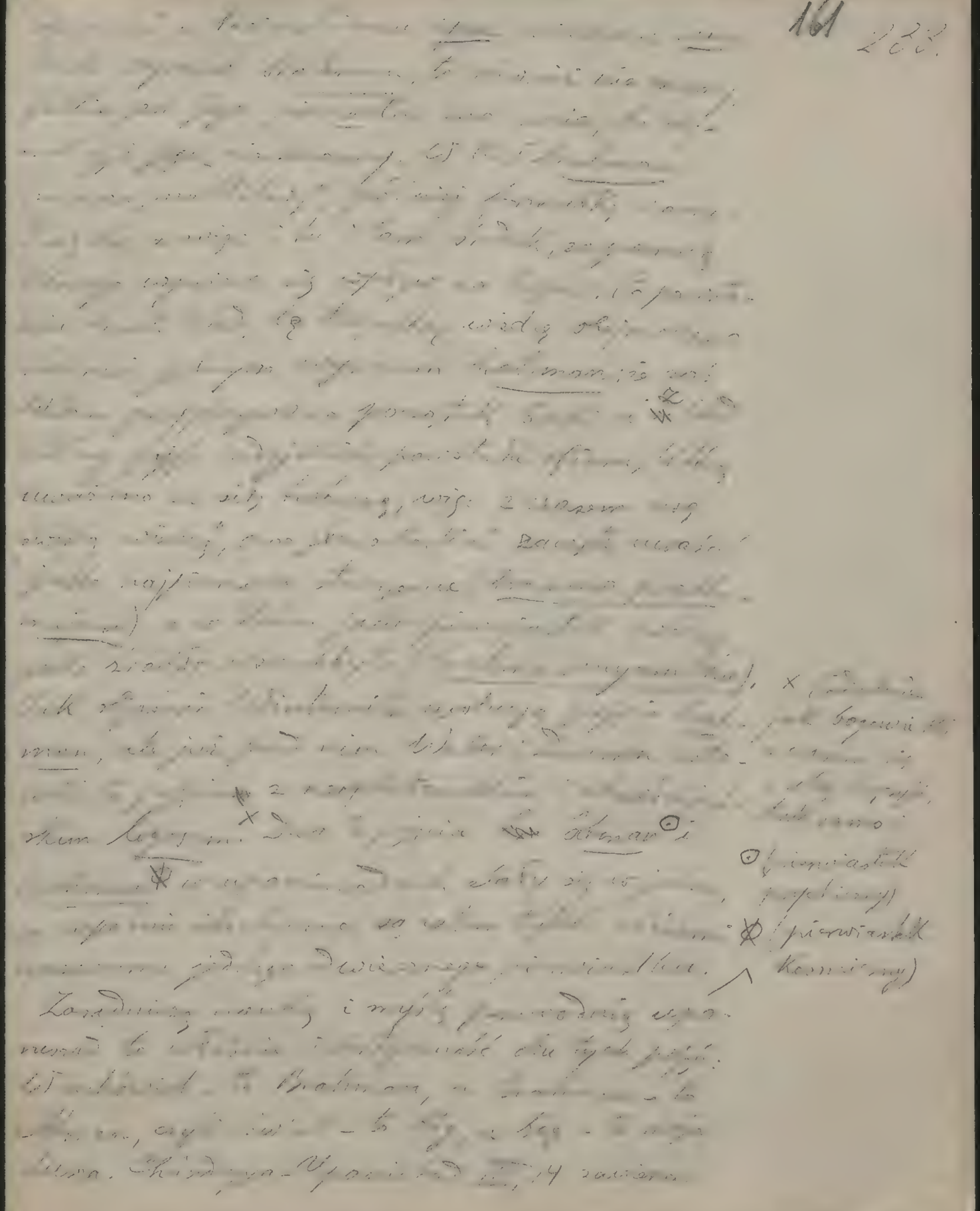

[illegible]
dusz, t.j. łączy z Bogiem, t.j. z tym, który
nie ma z Bogiem, t.j. z tym, który
[illegible]
ziarnka wyżu albo iskrzenia a
[illegible]
[illegible]
[illegible]

240.

165 241.

[illegible]

[illegible] ~~[illegible]~~ [illegible]

[illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] mowa

[illegible] w [illegible], [illegible] – w [illegible] wzrok

– [illegible] – w [illegible] –

[illegible] ciało w [illegible], [illegible]

[illegible], włosy w [illegible] i [illegible], [illegible]

[illegible]. [illegible], [illegible]

[illegible] samym, a [illegible]

[illegible] mu [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible], do-

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] IV, 3–4

[illegible] i [illegible] duszy, z [illegible],

[illegible] [illegible] nie [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] w [illegible], a [illegible] i w [illegible] wszy-

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible], że światłem [illegible] jest

[illegible], a gdy [illegible] – [illegible], gdy i ten

[illegible] – [illegible] gdy [illegible], wówczas mo-

wa jest jego światłem! [illegible]

[illegible] głosem, [illegible]. [illegible] gdy

i głos zamilknie, to światłem jego jest Atman,

który powstaje [illegible] w tym i w [illegible]

tym świecie, a [illegible] jego w tych [illegible]

światach, to dwa stany Atmana. Jest [illegible]

246.

169

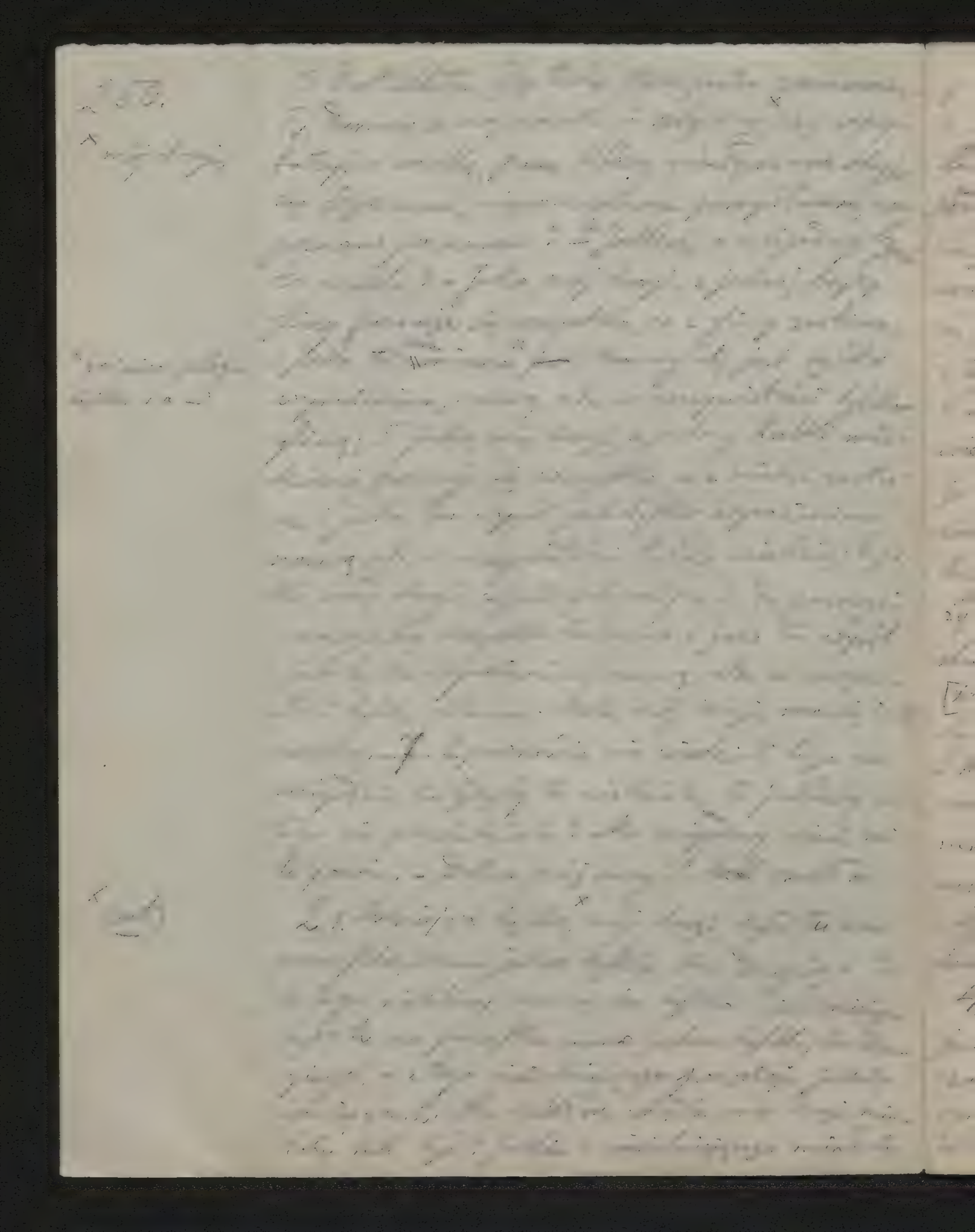

[illegible]

1. [illegible] traktują o ofiarach [illegible]

[illegible]

zawierają przepisy [illegible] do [illegible]

[illegible] ofiary [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] i pomimo, że powstały [illegible]

[illegible], [illegible], jak i wszystkie inne,

[illegible] uważane za objawienie, nie miały

[illegible]

[illegible] nie posiadamy, ale treść ich

[illegible]

[illegible] und Zauber. Strassburg 1897.

2. Śrihyasûtra traktują o ceremonjach do-

[illegible]

[illegible], stąd należą

[illegible] do t. zw. smârtasûtrów. Najważniejsze

[illegible] w tomach

29 i 30 [illegible], a mamy

[illegible] niemieckie [illegible]

[illegible] i t. p. [illegible] czyli [illegible] wymienia [illegible] Taittirîya-Upanishad I. 2, dzieląc ją na 6 rozdziałów.* [illegible] powstać musiały, gdy teksty Wed już były ustalone, [illegible] opracowane. Samhity Wed już nie mają pierwotnego tekstu; tak np. w Rw czytamy tvain hy agne, gdy miara wierszowa wymaga tvain hi agne. Otóż tekstu saṁhitâ mamy, jak już wiemy, tekst pada, gdzie każdy wyraz ma tę postać, jakąby miał niezależnie od poprzedzającego i następnego. [illegible] tekstu, to najdawniejsze utwory szkół fonetycznych, a najdawniejszemi podręcznikami fonetycznemi to dzieła zwane Prâtiśâkhya, zawierające reguły, za pomocą których tekst pada można przekształcić w tekst saṁhitâ. Dzieła takie posiadamy do pojedynczych Wed. Autorstwo Rigveda-Prâtiśâkhya przypisują autorowi im. Śaunaka. Wyraz śâkhâ oznacza recensję Wedy, a każda poszczególna recensja miała swój podręcznik fonetyczny; tak więc prâtiśâkhya oznacza podręcznik dla jednej poszczególnej recensji. Niektóre z nich mają w tytule i wyraz sûtra (prâtiśâkhya-sûtra).* Są to najdawniejsze dzieła gramatyczne, a [illegible] i

* Podręczniki fonetyczne

* np. Vâjasaneyi-Prât.-Sûtra Vâtvâyany (1 [illegible])

270

zapewnia nam, [illegible]

[illegible]

[illegible] Tatuaży [illegible]

[illegible]

[illegible]

[

272.

274.

W wykładzie niniejszym starał-m się dać Panom pogląd na literaturę wedyjską i na wszystkie jej poszczególne warstwy. Co do tego, w jakim porządku chronologicznym warstwy te po sobie następują, niema żadnych wątpliwości; ścisłe oznaczenie natomiast czasu, współczesna początków tej obszernej literatury, jest zupełnie niemożliwem. Kwestji chronologji wedyjskiej poświęca Winternitz osobny rozdział w swej Historji literatury indyjskiej. Co do wieku RV zdania uczonych rozchodzą się już nie o wieki, ale o lat tysiące. Zrazu uważano literaturę indyjską za najdawniejszą ze wszystkich (Schlegel, Weber). Pierwszym, który podjął próbę chronologicznego określenia najdawniejszej literatury indyjskiej, był Max Müller (History of Ancient Sanskrit Literature), i jego jest zasługą, że dowiódł, iż ~~do~~ Wedy, brâhmany, âranyaki i upaniszady są wcześniejsze od buddyzmu, a zatem od r. 500 a. Chr. Gdy jednak tenże Max Müller jako czas powstania hymnów RV. wymienia rok 1200–1000 a. Chr., to pamiętać należy, że jest to nie najwcześniejszy, ale najpóźniejszy terminus ad quem. Schrader proponuje niemniej lata 1500–2000, Jacobi na podstawie obliczeń astronomicznych trzecie tysiąclecie przed Chr., a początek kultury indyjskiej, której owocem były hymny

276.

x dochodzi

RV według niego sięga może r. 4500 a. Chr. Niezależnie od niego, również na astronomicznych danych, ~~blisko~~ x Indyjczyk Tilak w Bombayu do podobnych rezultatów, tylko idzie jeszcze dalej, bo zdaniem jego niektóre teksty wedyjskie sięgają aż r. 6000. Wnioski Jacobiego spotkały się z gwałtowną opozycją, ale zdaniem Winternitza niesłusznie, bo z jednej strony data 1500 a. Chr. jako początek epoki wedyjskiej dziś już nie da się utrzymać, a z drugiej strony nic nam nie przeszkadza, byśmy literaturę wedyjską cofnęli do trzeciego, a początki kultury staroindyjskiej do czwartego tysiąclecia. A zatem, kończy Winternitz swój długi wywód, który tu w kilku słowach streszczam, epoka wedyjska rozciąga się od r. x – 500 a. Chr., a ile wogóle można tu oznaczyć jakieś daty, to prawdopodobnem jest, że zamiast r. 500 należy przyjąć r. 800, i prawdopodobniejszem, że nieznane nam bliżej x leży w trzeciem, a nie w drugiem tysiącleciu przed Chr.